

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Kolmapäeval, 17. mail 1972

Nr. 36 (3724)

14. aastakäik

TÕETRUU FILM BALTIKUMIST TAANI TV-s

LUND (EPL) — 4. skp. õhtul näidati Taani televisiooni saates pikemat filmi pealkirja all "3 rahvast Ida ja Lääne vahel: Baltimaad — meie unustatud naabrid Eesti, Läti ja Leedu". See oli Lääne-Saksa film (die Deutsche Vochenschau nime all), mis kokkuleidatud mõnest ajajärgust ja kohati kasutatud ka nõukogude filmivõtteid. Filmo kohta andis taani teadustaja täiendavaid selgitusi, mis olid heatahtlikud ja üsnagi objektiivsed. Film jooksis kolmveerand tundi. Suurem osa filmist näitas sündmusi Eestis.

Film algas saksa vägede sissemarsimisega teises maailmasõjas Leedusse — Kaunasesse, Riiga ja Eestisse. Kõikjal võeti neid vastu rahvahuljade poolt lilledega kui punasest terroristid päästajaid. Näidati iseseisvusest viimast Eesti üldlaulu pidu 1938. a. Kadriorus, kus üldkoorid laulsid Eesti hümnit. Jätkis sügava mulje. Seejärel andis taani teadustaja ajaloolise ülevaate Baltikumini ajaloost, näidates kaaarteid taani, rootsi ja poola vallutuste ulatust, samuti saksa Mõõgavendade ordu eks-

pansiooni. Seejuures näidati Tallinna vanalinna, Narvat Hermani kindluse ja Ivangorodiga ja Tartu ülikooli, Samuti ka seda, kuidas Vene viimane tsaar Nikolai II kohtas Saksa keiser Wilhelm II Eesti pinnal enne I maailmasõda ning vene vägede suurt manöövrit.

Edasi järgnesid pildid kuidas enamlased tulid vägivallaga võimale ja Brest-Litovsk'i rahuläbirääkimist. Seejärel lahkuvaid saksa vägesid Baltimaadest, kusjuures aga Järg. lhk. 7.

Adelaide E. Majas taheti korraldada homoseksu — tantsu!

ADELAIDE (EPL) — Adelaide Eesti Maja, mis hiljuti sai uue ilme ümber- ning juuredituse tulemusena ja mis osutub laimatu reputatsiooniga asutuseks Austraalias, saatis mõeldumud nädalal avaliku tähelepanu arutuseks kaunis otsemal ja võrdluskatseks ehameeldival viisil. Nimelt ilmus kohaliku homomikkule "Advertiser" veergudel 19. aprilli numbris kirjutis rasvase pealkirjaga: "Esimene tantsuõhtu kämpidele", millises kirjutises leidsid järgmised hämmastavad teated.

"Esimene tantsuõhtu Adelaides homoseksualistidele ja "kämpidele" (kes lehe seletuse järgi on naisosa mängijad ja naiselikult käituvad ning rüetajad homoseksualistid) toimub eeloleva reede õhtul Eesti Majas Põhja-Adelaides. Organiseerijad loodavad, et sellised tantsuõhtud hakatakse korraldama reeglipäraselt kahe nädala järele ja et need varustavad hädavaljaliku baasiga Adelaides homoseksualiste ja "kämpide", kes kogunevad praegusel ajal

paaris- kolmes hotellis. Korraldajad loodavad, et esimene tantsuõhtu kasvab lubiks, mille liikmeskond ulatules 500-le mille sisseastumise- valdused olevat juba trükitudki."

Otse seda ei o'nud küll öeldud, kuid mõista võis, et ka edaspidised tantsuõhtud homoseksualistidele leivad aset Eesti Majas, milline sooga kujuneb ka nende klubi asukohaks. Esimene tantsuõhtu kirjeldusest selgus muuseas, et on ette nähtud isegi auhinnad noolimalt rüetatud "kämpidele".

Arusaadavalt põhjustas see kirjutis hämmastust ja piinlikkust Adelaides eesti rahvusgrupis, milline valub hoolega oma Eesti Maja hea nime järele.

Nagu selgus, teade homoseksualistide tantsuõhtu kohta vastas tõele, kuid samal ajal selgus, et Eesti Majas juhatus ajal selgus, et Eesti Majas, kuna ta ei olnud teadlik, et tantsuõhtu, milleks maja vastavaks õhtuks üüriti, oli mõeldud homoseksualistidele.

Eesti Maja juhatus tühistas aja-

Järg. lhk. 7.

USA senat kindlustas Ameerika Hääle Balti saadete jätkumise

WASHINGTON (VES) — Senat otsustas 1. mail hääletage 57:15 tühistada Välissuhete Komitee otsuse 45 miljonit 600 tuhande dollari mahatõmbamiseks USA Informatsiooni Agentuuri eelarvesummadest, taastades eelarvesummad, nagu see valitsuse poolt esitatud. Summade kärpimist, mida visalt taotles Välissuhete Komitee esimees senaator Fulbright, toetas ainult üks republikaan, Ohio senaator William B. Saxbe. Informatsiooni Agentuuri eelarve vähendamine 25 prots. võrra oleks tabanud peamiselt Ameerika Hääle raadiosaateid, mille 52,1 miljoni suurusel eelarvest oleks maha tõmmatud 15,6 milj. dollarit. Peale teiste raudse eesriide taha suunatavate raadiosaadete oleks sulgemisele kuulunud ka Ameerika Hääle eestikeelse saateid.

Eesti Rahvuskomitee USA-s organiseeris saadete säästmiseks ulatusliku aktsiooni. ERKÜ juhatuslikkmed saatsid protestikirja raadiosummade vähendamise vastu kõigile senaatoritele, taotledes summade taastamist. Läänerannikul organiseerisid kirjade

saatmist peavalinikud Arne Kalm ja Heino Jõgis, Keek-Läänes peavalinik Aleksander Köpp Chicagos, Washingtonis peavalinik Balti küsimuste alal Heikki Leement, kes esitas märgukirja Ühendatud Balti-Ameerika Komitee nimel, samuti Gerhard Buschmann ja ERKÜ Washingtoni büroo elsekutiivsekretär Mäldo Karl. Connecitoutis olid protesti organiseerimises aktiivsed Väike Lugu sja Mati Kõiva, ERKÜ juhatusel volitusel korraldas ulatusliku aktsiooni Esinduskogu liige Tõnu Parming, kes saatis välja 300 kirja tähtsamatele ajalehtedele, mitme osariigi senaatoritele, kõigile eesti republikaanide klubidele, Eesti Majadele j.t. eesti asutistele kirjaproovidega ja üleskutsega aktsionist osavõtmiseks.

Eesti Rahvuskomitee Ühendriiki-

USA abil TEHAS Eestisse?

WASHINGTON (VES) — Nõuk. Vene valitsusasutustel on juba mõnda aega käimas läbirääkimised USA metallitööstuse ettevõttega metallist tarbekaupade tehaste ehitamiseks N. Venes. Venelaste sooviks on, et ameerikalased müüvad tehaste sisseadeid ja saadavad kohale ka instruktoreid, kes vene töölisi välja õpetavad moodustama ameerika masinatega töötamiseks.

Rochesteris, N.Y. asuva metallitööstuse ettevõtte Alliance Tool & Die Corp. president Karl Fuchs teatas, et ta on mitmekordset N. Liidu küsimiste järele jõudnud näitkangele, et venelased annavad umbes 40 miljoni dollari suuruse tellimise, milleks lepivad loodetakse allkirjutada 5. juunil.

Venelased soovivad Karl Fuchsi andmeid nelja tehast neljas erinevas kohas. Ainuke serime venelaste poolt teatatud asukoht ühele tehasele on Eesti, kas otse Tallinnas või linnas lähikonnas. Rochesteri firma ehitaks tehase hübetatud plaadist lauanõude roostevaba terasest nügade-kahvlite-lisukate, kuid ka uksehingede ning lukkude valmistamiseks.

N. Liidu uurimine lõpetati

MÜNCHEN (VES) — Moskva surveel lõpetas USA Münchenis töötava uurimisasutuse "Institut zur Erforschung der USSR" finantseerimise. Kuna ka Saksa liiduvallitsus ei saa oma idapoliitika täitu asutust enam loetada, lõpetas see märtsis tegevuse.

● Uppsala kohtumajas registreeriti abili professor Tõnu Puu ju fil kand. Gertrud Näsén.

● Saksamaal, Kieli lühikoolis sooritas med. kand. eksamid Sirje Schmut Göteborgist.

● Göteborgis kihlusid Verner Kub- ja ja Erna Meisul.

des esimese Ilmar Ploor võitis aktsiooni alguses telefonitühenduse USA välisministri asetäitja John Richardsoniga, väljendades eestlaskonna muret Ameerika Hääle eestikeelse saadete pärast.

Välisministeeriumist 27. aprillil saadud kirjas Eesti Rahvuskomiteele kinnitatakse, et mr. John Richardson, kes on välisministri asetäitja avalike küsimuste alal, tugevasti toetab raudse eesriide taha suunatavate raadiosaadete säilitamist nende semises ulatuses.

Rootsi esindaja ametkääk Eestisse

Okupatsiooniajakirjandus annab edasi ametliku teadaande, et Tallinnat on 3-5. maili külastanud ametlikul külaskäigul Rootsi peakonsul Karl-Anders Wolter Leningradist.

Rootsi esindajat võtsid vastu okupatsioonivaltuse peaminister Klau-son ja välisminister Green, kus juures aruteldud "ühist huvi pakkuvaid küsimusi". Peakonsul käis ka kohtumisel Väilmasaga suhtlemisühineu Eesti osakonna esimehe Undusiga ja Tallinna täitevkomitee vene. asest abiesimehe Makuhaga. Rootsi peakonsuli oli kaasas ka Moskva välisministeeriumi esindaja.

See oli esimene sellelaadiline rootisipoolne diplomaatiline visiit oku- Eesti võimukandjatele ja toimus nähtavasti välisminister Wickmani soovil.

'Vabadust Ida-Euroopale'

Göteborgis toimus demonstratsioon, milles nõuti vabadust Ida-Euroopa rahvastele ja Baltikumile. Rongkäigus olid kaasas Balti riikide ja eestlaste ning lätlaste esindused. N.n. FNL-pooldajad omakorda marssisid paralleelselt mustade lippudega, et alia kriipsutada vapadusnõude "reaktsionäärsust". Politsei hoidis mõlemaid rongkäike koerte abiga lahus. (EPL-foto Kopler)

Eslon edukas

LÜÜBEK (EPL) — Saksamaal Grossenbrodes toimunud Põhja-Euroopa meeskondade malevõistlused, kus rootsi meeskond kaalus ka Jaan Eslon.

Rootsi oli võidukas Taani, Lääne-Saksamaa ja Norra ees. Individuaalselt osutus turniiri parimaks punktikorjajaks Jaan Eslon, saavutades lahklikult neljast partiist 3,5 punkti.

EPL 17. mail 1972

ÜMBERKASVATATUD

Ümberkoolitamine ja ümberkasvatamine on siin maal kujunenud loomulikuks protsessiks. Teataval määral tuleb ümberkasvatamiseks pida ka kõiki neid poliitilisi ümberhindamisi, mis näit, välispoliitilisel alal on toimunud. Rootsi ei ole kunagi oma ajaloo varem läbi teinud sellist välispoliitilise ümberkoolitamise suunaat aktiivsust, mida näit, on juba poolteist aastakümnet harrastanud n. n. Vietnamiliikumine. Praegu võib juba näha, et ümberkasvatamine on edukalt lõpetatud, kuid meenutada esimesel mail toimunud valitsuse, ametühingute, kommunistide, revolutsiooniliste gruppide j. l. koostumist ühistes paroolides alla, mis sisaldasid ühe aktsiooni, et USA on "sõjastajad" ja agressor Vietnamis, kuna Hanoi ja FNL on õigustatud Lõuna-Vietnami rahvale, kelle valitsus on rahvusvahelisel õigustamatu, seega ka rootslastele. Paar noort riigipäevaleht, kes vaidustasid püüdnud nõuanduritega pilt luua, võeti sõna lõikes mõttes kõrvast kinni nende oma kodanlike parteivendade poolt, mis alla kriipsutas veel kord, et ümberkoolitus on toimunud seinaga seinani.

Siiski ei ole asi nii põhjalik, kuna sellisele tõdise kujunemisele puhtakujulise propaganda ja ajupäsemise kaudu, leidub ka vasturääkijaid. Nagu Uppsala Nya Tidning, kes oma 2. mail numbris juhtis tähelepanu selle ümberkoolituse ajaloole valitsusvõimu poole.

Pilt Vietnamis probleemis ei ole nimelt alati olnud nii ühehäälselt lihtne, näetud ajaleht kinni. Niisugune pilt, mis praegu identsest katab ühelt poolt N. Liidu, teiselt poolt kommunistliku Hiina oma. See oli sootuks teistsugune, kui aastal 1957 Öster Unden Rootsi nimel aastal 1957 häälitas Lõuna-Vietnami vastutõrjuse poolt maailmaorganisatsioonile UNO-see ja sellega avas diplomaatilised suhted. Tema järeltulija Torsten Nilsson ütles ühes kõnes a. 1957, et raske on tuge rahvusvahelises kokkulepetes ja rahvusvahelise õiguse reeglites.

Praeguse välisministri Wickmanil on aga need etusamistaskused ära pühitud. Talle on asi rahvusvahelise õiguse seisukohalt selge ja vastuvõetav. Nagu rahvuslik vabadusvõitlus, kus vabastavat rahvast esinavad Põhja-Vietnami riik ja sisil ikumine FNL, kes töötavad eelmise otsustaval toetusel.

Nend kaks parteit on olnud viimase ajal võidukad. Stockholmist ühtes nende esindaja oma kõnes, et Rootsi kindel toetus on aidanud kaasa selles võidukäigus, mis on tabanud Lõuna-Vietnami juba kuu aega. See kiitus sisaldas kaude kiinituse, et siitpoolt on aidatud kaasa sõjale edule, kui ei varem on kõneldud vaid miljonite kasutamist humaansest (millele 1. mail liitvi 100 miljoni). Selles olukorras ei ole imestada, kui avalik arvamine vaatleb USA-d, kes Lõuna-Vietnami vastu oma liitlaskohustusi täidab, kui otsest vaenlast. Vaenlast, kes takistab vabastamist.

Ümberkoolituse, on nimelt unustatud Genfi kokkuleppe, millega tekkisid kaks riiki — kommunistlik Hanoi-Vietnam ja mittekommunistlik Saigon-Vietnam. Mittekommunistliku osa likvideerimine on käigus. Keegi ei ole küsinud, kuidas suhtub selle osa rahvas sellesse n. n. vabastamise. Keegi ei ole tähele pannud ka seda, et põgenikekoloonid liiguvad ainult põhjast lõunas ja mitte lõvast põhja, mis oleks loogiline, kui vabastatud rutavad vastu oma vabastajale ja julgeolekule.

Keegi ei ole küsinud ka seda, mis juhtub siis, kui mitte ainult Lõuna-Vietnam, vaid ka tema naabrid, iseseisvad rahvusriigid, on samalt poolt "vabastatud" — ka need aktsioonid on käigus. Keegi ei oska näha, et see, kes muretses sissidele tankid ja lõppdelõpuks mitte idealist vaid kardetav imperialist ja neokolonialist. See, kes laskeb teistel verd valada, et ise selle viilja lõigata.

Kes on seisnud ümberkasvatamises taga läänes?

KLA

VÄLISKOMMENTAAR

JULGEOLEKUPOLIITIKA

Mis on julgeolekupoliitika? Küsimust analüüsib asjalikult ja dokumenteeritult saksa kindral Karl Wilhelm Thilo avalikes kõnedes, mida ta mõeldud sügisest saadik on pidanud paljude läänesaksa institutsioonide kuulajaskondade es. Kõne kokkuvõtte tema enese sulest ilmus hiljuti ajakirjas Deutschland-Magazin, mis on demokraatliku keskne üheks häälkandjaks. Nagu kokkuvõtte nähtub, on kindral Thilo avaliku esinemist tinginud teatud põhj. Lääne-Saksa tõekspidamistes. Ta märgib, et liiduvabariigi kodanike enamus on kaua mõistnud oma riigikaitse vajadust ja toetanud saksa punast Põhja-Atlanti liidu raamides, olles valmis kandma nii personaalseid kui materiaalseid ohvreid, et säilitada rahu ja vabadust. 1971 sügisel Allensbach-instituudi poolt teostatud meeleolude uurimine andis aga ehmatava tulemuse. Küsimus kõlas: "Mis oleks teie arvates parem välispoliitika? Kas me peaksime edaspidi jääma sõjaväelise liitu ameeriklastega või peaksime katsuma olla täiesti erapoolteel, nagu näiteks Schweits?" Küsimusele vastasid: USA poolt 39 protsenti, erapoolteel poolt 50 protsenti, ilma seisukohata 10 protsenti.

Kui need arvud tõesti paika peavad, siis tähendaks see põhjaliku pööret, ütleb Thilo edasi. Hakatakse unustama, et Lääne liidusüsteemi põhjatus vajadus tõrjuda diktatuuri, vältida teiste rahvaste rühmituse vastu, kaitsa inimõigusi ja vabadust, vältida sõda ja hävitust. Kiputakse unustama sedagi, et leidub

ikka veel riike, kes oma jõudu rajavad sõjaväelisele võimule. Kui niisugused riigid taotlevad oma hegemonia laiendamist, tähendab see teiste mõnesugust ähvardust. Ähvarduse vastu tõuseb siis julgeolekuvajadus, mis tavaliselt viib selleni, et otsitakse enesele kaaslasi ning luuakse liitlusi ühiseks kaitseks. Välispoliitika haruna tuleb neilviisi julgeolekupoliitika, kus ühtaegu on mõeldud vahetada poliitilised ja sõjaväelised tegurid.

Ähvardus Euroopale on tingitud Nõukogude Liidu poliitikast. Kindral Thilo tõendab seda ajaloolise tagasisiitusega Nõukogude vägivallale ekspansiooni. Tänu Trumani doktriinile läks läänelläästel korda seda ekspansiooni tõkestada. Eisenhoweri ajal tehti ka katset Nõukogude tagasivõtmiseks, lootes USA nukleaarsele võimule. Aga kuuekümnendate aastate peale hakkas tuumajõudude kaal üha rohkem tõusma kasu ja Lääne kahjuks. Ühtaegu suurendas N. Liit oma konventsionaalseid sõjavägesid. Milleks siis on vaja niisugust tohutut sõjaväelise võimu, mis üksnes viimasel aastal nõudis kulusid enam kui 140 miljardit saksa marga väärtuses? Tegemist on ilmselt sooviga laiendada Nõukogude hegemoniat kaugeemale maailmase, sest ühe maa rahvastatud jõudude üheksitamine toimub vastavalt tema valitsejate poliitiliste kavatsustele.

Lääne poliitikutel keelduvad millegipärast seda tõsiasja omaks võtmast. Põhjalik ravistamine idas ei sobi nähtavasti nende soovmõtlemissel pil-

diga, et loodetud pingelangusele järgneks juba peatselt relvastuste vähendamine. Ometi pidi president Nixon, kes juba ametisse astumisel tunnistas, et ameerika poliitikat olid tabanud tagasilöögid maailma kõigis osades tulemusega, et USA kannatas ka sisepoliitiliselt. Vietnami on N. Liit kasutanud olukorda nii hoolimatult Hanoi abistamisel ja sõjategevuse õhutamisel ning sedaviisi tekitanud riskid kahju USA prestiižile üldse. Kuivõrd see omakorda mõjutab ameerika edaspidist poliitikat Euroopas ja eriti NATO raamides, jääb esialgu lahtiseks. Läänes tahetakse meeleldi hellitada lootust, hoolimata kurikulaasest Brezhnev-doktriinist, mis võib läbirääkimised N. Liiduga siiski anda tagajärgi. Siia kuuluvad SALT-kõnelused USA ja N. Liidu vahel, Berliini tehing, Saksa idalepingud ning kavas olev Euroopa julgeolekukonverents ja vastastikune vägede vähendamine.

Kindral Thilo leiab, et Nõukogude tagamõtteks kõigi läbirääkimiste juures on vastase nõrgendamine. Tegemist on ainult taktikalise mänguga, kus ida eesmärgiks on Lääne kaitsekorralduse püüdumise, jätkeks samal ajal enese relvastamist sihiga jõuda strateegilisele positsioonile, mis võimaldab Nõukogude mõjusfääri laiendamist ühes või teises suunas. Ähvardus kehtib eriti Lääne-Saksa oma kohta, kui tema elanikkond annab soovmõtlemissel, nagu sellele vihjas Allensbach-instituudi uurimus.

A.K.

Nixoni eesmärgiks relvade "aravõtmine kurjategijatel"

Põhja-Vietnami ja FNL-i käimasoleva suurofensiivi taustal on USA otsustanud mineerida kõik Põhja-Vietnami sadamad, et takistada sõjalise varustuse sissevõtu. Samuti takistavad õhust heidetud miinid Hanoi sõjalavastiku operatsioone. USA merevägi olnud poolt takistab igasuguse varustuse sissevõtu Põhja-Vietnami veele. Peale selle pommikataks ka raud- ja maanteid, eesmärgiga püüdnud relvadele näiteks Hiina kaudu. Jätkatakse ka pommirünnakuid sõjaliste objektide vastu, mis asuvad Põhja-Vietnami territooriumil.

President Nixon oma kõnes Ameerika rahvale toonitas, et eespool nimetatud abinõud on kasutusse võetud selleks, et püüdnud tapmist sellega, et takistada relvade sattumist Põhja-Vietnami rahvusvaheliste kurjategijate kätte.

Nixon märkis ühtlasi, et kogu Vietnami sõja vältel on USA üles näidanud erakordselt suurt tagasihoidlikkust, mis on ainulaadne maailmaajaloos. Ta sõnas, et USA sooviks on rahu ja mitte vallutused. Kui aga vaenlane mingisugust tagasihoidlikkust ei osuta, vaid paiskab kogu oma armee naaberriigi territooriumi vastu ja peale selle keeldub ka astumast läbirääkimistesse, on olukord lihtsalt muutunud

Nixon toonitas, et ohustatud pole ainuüksi 60 000 Vietnami paigutat ameerika sõdurit, vaid teinud lihtsalt kogu Lõuna-Vietnami 17 miljoni elanikkond. USA ei saa jätta vietnamlasi "terrori pika õu kätte", ei tohi anda kommunistidele võimu.

Edasi nentis Nixon, et USA kaotus

Vietnami tähendaks seda, et taolisi agressioone tekiks ka mujal maailmas. Et väiksemad riigid õhutatuna oma suurtest liitlastest suvaliselt tungiks kallale oma naaberriiki. Nii Lääsis-Idas, Euroopas ja mujal oleks maailmarahu tõsiselt ohustatud.

Taganemine tähendaks veelgi suuremat veresauna, ütles Nixon. Lootes ainuüksi läbirääkimistele, annaksime järelleandmatule vaenlasele rohkem aega agressiooni jätkamiseks.

Nixon kriipsutas alla, et Hanoi vastu toimuvad aktsioonid katkestatakse niipea kui Põhja-Vietnam on vabastanud kõik USA sõjaväed. Teiseks peab Indo-Hiinas hakama kehtima relvarahu rahvusvahelise kontrolli all. Kui need tingimused on täidetud, viiakse Vietnami ära kõik ameerika väed neli ja kuu jooksul.

Tingimused kui sellised on suuremeelsed, ütles Nixon. Need ei eelda kapitulatsiooni ega muid alandusi ei ühele ega teisele poolele. Nii saaks ka USA säilinud auge Vietnami lahkuda.

Erilisel pöördul Nixon N. Liidu poole ja sõnas, et USA respektiir N. Liitu suurvõimuna ja tunnustab ka Sovjeti õigusi kaitsa oma huvideid mistahes paigas, kus need on ohustatud. Teisest küljest peab aga ka N. Liit tunnustama USA õigusi kaitsa oma huvideid.

Kuid mõlemad pooled peaksid oma liitlast toetama vaid enesekaitseks, mitte selleks, et mõni pooltest alustaks oma naaberriigi vastu vallutussõda. Nixon avaldas lootust, et ka N. Liit püüaks sobitada Vietnami rahu ja vaenutegevuse lakka-mist.

USA president rõhutas oma kõnes ka seda, et tema isiklikult pole Vietnami saatnud poolt miljonit ameerika

last, vaid vastupidi, ta on säilit välja viinud 450 000 USA sõdurit. Eesmärgiga luua rahu. Samuti pole USA seda sõda tahtnud, vaid seda on ameeriklastele peale sunnitud vaenlane, kes pole tunnustanud ühtki USA rahupüüdnud.

Nixon palus ameerika rahvalt tuget, "sama tuget, mida rahvas on oma presidentidele alati andnud rasketes olukordades".

"Jumala abiga ja teie toetusega jõuame sihile", lõpetas Nixon.

Miinid tehakse kahjuks kui Nixon läheb külla Nõukog. Liitu?

USA-st saabunud teadete kohaselt desameeritakse kõik Põhja-Vietnami vetesse langetatud miinid siis, kui president Nixon sõidab külla Moskvasse. Miinid on nimelt konstrueeritud nii, et neid on võimalik suvakohaselt "kinni panna".

Nixoni külasõja ju täpne aeg on ikka veel lahine ja poliitilised vaated USA-märgivad, et USA ja N. Liidu vahel nähtavasti on mingisugune "vaikne kokkulepe", mis ei lase teravnenud olukorda Vietnamis liiga suureks paisuda.

Peetakse üldiselt märkimisväärses N. Liidu käitumist seoses sõjategevuse intensiivistamisega ja Põhja-Vietnami sadamate mineerimisega. N. Liit on muidugi kõike seda hakanud mõistnud, kuid rohkem formaalselt.

Rapordid Moskvas kõneldavad ka teatud "linnakaitse" aktsioonidest, mis on kõrgsenaadil neil tänavatel, kust USA preskendi läbi sõidavad. On loodetud kahe inetuud vanu maju ning värsitud fassadeid.

Nixoni eventuaalse külastuse koh-

ta liigub ka teisi kuuldu. Ajaleht New York Times, kes olevat saanud andmeid usaldusväärsest allikast Moskvas, teatab, et N. Liit esitanud Washingtonile ultimatum. Selle kohaselt peavad ameeriklased hiljemalt kolmapäevaks lõpetama pommitamise ning desameerima miinid Hainfongis. Muidu ei tule Nixoni külasõidust Moskvasse midagi välja.

Plaanikohaselt peaks Nixon sõitma N. Liitu 22. mail.

Television

TV 1 REEDEL

16.30 Jak. Färg. 16.45 Stig Järrel berättar minnen. 17.00 Snillen spekulerar. Färg. 17.30 Tapehtumia — magasin för fiskepraktika. 18.00 TV-nytt, väder. 18.10 Dagboken 18.30 Med Jan Lindblad i Guyana. Färg. 18.55 Med huvnen under armen. Färg. 19.00 An är det inte för sent — havet. Färg.

19.30 TV-nytt, väder. 20.00 Broadway by light — fransk kortfilm. Färg. 20.40 När löven faller. Svitjistik filmkomedi från 1967. 22.10 TV-nytt, väder. 22.15—ca 23.45 Önskereprisen. Färg.

TV 2 REEDEL

18.30 Vem är egentligen Marga? Färg. 18.45 ca Piff Paff Puff. Färg. 18.55 Väder 18.55—19.00 Sydnytt, väder. 19.00 TV-nytt 19.10 Rapport. Rapport. 19.30 Alias Smith & Jones. Färg. 20.20 Flykten från Perse landsbygd. Färg. 20.30 Sköna freda. Färg. 21.00 Hos Mao Tseung i Yenan 1944. Färg. 21.40 TV-nytt. 21.45—22.30 Goldiggers i London. Färg.

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet

Peatoimetaja Juhana Kokla

Vastutav väljaandja

(ansv. toor)

Arvi Moor

Toimetus ja talitus:

EESTI MAJAS Stockholmis:

Wallingatan 32, 1 tr.

Postiaadress: Box 667

101 29 Stockholm 1

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskilustas Jüri Aus

Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,

531 02 Eeskilustas, tel. 016/14 77 72

Tellimispostirogi nr. 15 67 70-0

Kuulutusarvete postirogi 60 59 00-0.

Eesti Päevaleht Förlags AB,

Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 147:-

Termin (4 kuud) kr. 53:-

Kuu kr. 15:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

FÖRLAGS AB

Trükkija: Eeskilustas-Kurirens

Tryckeri AB Eeskilustas 1972

USA-ekspert maailmapoliitikast Kohtamine lennukaaperdajaga, kes võitleb Baltikumi poolel

WASHINGTON (EPL kirjasaatja) — Huvitavaimaks ja asjatundlikemaks ettekandeks äsjaal Balti informatsioonikonverentsil Washingtonis oli USA Kaitseministeeriumi strateegiliste küsimuste eksperti dr. F. G.A. Kraemer. Kõne koos sellele järgnenud küsimustele vastamise perioodiga. Oli ilmselge, et dr. Kraemer omab eriti suuri teadmisi ajaloos, rahvusvaheliste suhetes ja tänapäeva poliitikas. Toome allpool kokkuvõtetele tema olukorranägemusi ja läbikäimist baltlaste eriti, kusjuures tuleb meenutada, et ta esitas isiklikke ja mitte USA Kaitseministeeriumi sisukohalt, kus ta töötab konsultandina.

Kõigepealt vastandas kõneleja kaht erinevat hoiakut ja suhtumist. Nii kohalviibijad kui tänapäeva ameerika ühiskonda kutsus ta küllusest ja heast elust pehmeks läinud kodanlasteks. Sihihindlusi ja tööline võitlus vaim elab Põhja-Vietnami ja Vietcong kaadrite ja sõdalaste seas, kes oma tahtejuuri ja veendumusega on suutnud neutraliseerida Ameerika tohtu ülekaalu sõjamatjalis ning relvajõus.

Ratsionaalse loogika kohaselt oleks heitunud Indo-Hiina pidanud juba ammu lõppema kommunistidele liitumisele. Kui vähemalt tagasiõnnuks. Kõiki arvestusteleid faktoritel ei saa aga analüüsida kvantitatiivsete meetodiga, nii nagu seda tegi näiteks USA eadine kaitseminister McNamara, ja ehk.

Ajalugu ja maailmastundmused areng ei ole ratsionaalne protsess. Sündmused kälgus märgivad suurt rööli irratsionaalsed ja metafüüsilised tegurid, nii nagu näiteks teatavate rahvaste, inimgruppide või üksikisikute vankumata tahe, usk ja võitlusvõim. Vietnami kommunistide kõrval tüü kõneleja näitena ka juut-ke kes suutsid taas rajada oma riigi. Samuti poolakaid, kelle maa korduvalt vallutati ning jagati, kelle kangelaslikud ülestõusud korduvalt mahas suruti, aga kelle riiki praegu ikka eksisteerib. Väga palju olenen ka muutuvate olukorra ühel hetkel ka kasutamisel. Suurem osa inimestel on apaatset. Sajast isikust võibol- la ainult kaks onavad arusaamist ja energiat sihihindluse tegutsemiseks ja võimaluse saaduses võimalusest kinniharamiseks, oma vaimu ja energiaga ka teisi siis kaasa tõmmata.

Andes hinnangut praegusele geopolitiikale olukorrale maailmas lei- di dr. Kraemer, et erilisi muutuda- si ei ole ette näha. Kõige suurevõim- kum kolmnurk USA—Nõukogude Liit — Hiina jätkab vastastikküsi diplomaatilisest manöverdamist. Nelli li- sanduvad Jaapan ja Lääne-Euroopa. Nõukogude Liit on kaotanud oma revolutsioonilise dünaamika ja mää- gib nüüd tavajärgi suurvõimu. Sise- miselt on N. Liit n.ä. kodanlikustu- mas, rahvahulkade surve parema- seks elutingimusteks stunnib võimu sellele rohkem tähelepanu pöörama.

Noore haritlaste seas käärimees N. Liidus jätkub, suuremat sise- mist vapustust aga ei ole ette nä- ha. Vaatamata mõningatele ennus- tustele eksisteerib N. Liit oma praegusel kujul ka aastal 1984 ja üle selle. Kuigi poliitiline konflikt N. Liidu ja Hiina vahel kestab edasi, ei ole niipea ette näha sõja- list konflikt. Pealegi on Hiina liiga nõrk, et sõjaliselt N. Liitu ähvardada.

Sõja korral võiks N. Liit kiiresti ja kergesti vallutada Hiina tähtsad sõja- ja rasketööstuspiirkonnad Sin- kiangi ja Mandžuuria tungida väl- ja Pekingi ja panna seal pukti omale sõbraliku avalistuse.

BALTILASED I OOTUK EELKÕIGES ENDALE
USA-l on puudunud ja puuub ka praegu kindel välispoliitiline stra- teegia. Ameerika välispoliitika ei juhitu, see tekib iseenesest. Olles suurel määral ärrapruvise sihipoliitilistest olukordadest ja teguritest. President, üksteisepahe kes selleks ka ei ole, kuulatab hoolikalt Ameerika ühiskonnast tulevaid häälil, seisukohti ja olukordi. USA välispoliitika põhimõtteks on peandlikkus, fleksi- bilisus, aga sellega minnakse nii kaugele, et paindlikkus on muutu- nud omalaadseks doktriiniks, nii et

isegi USA liitlased ja sõbrad ei tea, mida Ameerikalt oodata.

Puudutades, spetsiifilisel Balti rahvaste olukorda tänapäeva maail- mas üldes dr. Kraemer, et balt- lased on sõjajärgse raske olukorra üle elanud ja aeg on möödas, kus Moskva neid saaks likvideerida — kui selleks soovi oleks.

Eestlased ja lätlased vaatavad traditsiooniliselt nagu veidi alla leedu- laste peale, aga samal ajal on fak- tids, et leedulased on tugevaks ja kindlaks enamusrahvaks oma maal, nende bioloogiline elujõud, tõenäoli- selt toetatud kaitse, olukorrad, on takis- tuseks venelaste suuremale sissevõ- tule Leedusse. Seestvatu eestlased ja lätlased on oma madala sündivuse tõttu allutatud tugevale venelaste juurdevoolele nende maale. Välis- maal elavad baltlased peaks katsu- ma säilitada oma noort põlvkonda oma rahvustele ning hoidma Balti küsimuse elavana maailma teadvu- ses. Selleks on vaja sisemist vaimset jõudu ja leeki. E: maksa panna suu- ri lootusi rahvusvahelisele avalikule arvamusele.

Avaliku arvamuse mõju ning jõud on väga väike, kui selle taga ei ole reaalsed jõud. Ei tohi üle- hinnata paljaste sõnade mõju nii enda tegevuses, kui ka rahvusva- helises poliitikas. Balti rahvad peavad lootma eelkõige vaid ise- endale.

MEES, KES BALTIKUMI PÄRAST TAHTI SÕROVIDA LÄNNUKI

Konverentsil võitis sõna üllatus- mehena kanadalane L. Milne, kes oli ilmselt kohale tulnud praeguse BA- TUN-i esimehe läbides dr. Dzintars Paegle kutsel. Umbes 45-50 aastane, sportlikult välimusega Milne on võtnud oma Teistest Maailmasüst- inglise lennuvõle chivsterina, nagu selgus nende ridade kirjutaja hilise- mast vestlusest temaga. Vestluses sel- gus ka üksikasju Milne'i poolt plaan- nitsetud lennukiröövimise katsest

Õpetajate keskühingust

Aprillis Stockholmis aset leidnud Eesti Õpetajate Keskühinguga nõu- kogu koosoleku, mida juhatas mag. phil Herman Rajamaa ja pro- tokollis pr. Hilda Marand, valiti uus juhatus järgnises koosseisus: esimees Herman Rajamaa, abiesi- mehed Udo Juuno ja Johan Un- gerson, sekretär William Muld, si- sekretär Paul Laan, abisekretär Hilda Marand, laekur Henne Kir- kmae, abilaekur Elsa Raukas, ametitua liige Leida Laan.

Revisjonikomisjoni valiti W.Gross- thal, A. Käpper ja T. Nurk. Kinni- tati 1971.a. tegevus- ja majandus- aruanne ning võeti vastu eelarve ja uus tegevuskava. Otsustati oma esi- dadajaga os võtta Õpetajate Maailma- liidu eelseisvast kongressist Londo- nis, samuti eesti Õpetajate kongres- si Ülemaailmsel Eesti Päevadel Toronto. Väga oluliseks peeti eesti päritolu õpetajate aktiivsemat koostööd eesti Õpetajate organi- satsioonides. Kinnitati ettepanek kutsuda andmiseks vastava kursuse lä- bidegimisel neile kutseta õpetajatele, kes töötavad eesti koolides. Võeti teatavaks, et suvine õpetajate kursus toimub Strömstadis 9.-16. augustini.

Helsingis. Just nimelt katkest, sest tal ei olnud tegelikult kavats õhus ei kaaperdada seda Ameerika lennuli- nile kuuluvat reisilennukit, mille trepi ees ta Helsingi lennuväljal Soome politsei poolt kinni võeti ja tas- kus olev revolver konfiskeeriti.

Milne'i poolt oli see üritus ka- vandatud sellisel, et asjast tuleks maksimaalne publiitsiteedi ja pro- pangada väärtus ilma kriminaal- süüdistusteta. Ta oli välja nurinud, et Soomes ei olnud veel vastu võet- tud lennukiröövimise vastast sead- dust.

Soome politseid olid teadlikult in- formeeritud, et söl ajal ja sel kohas võib lennukiröövi katse aset leida, ning kõik lükski planikohaselt, po- liitise võitluse ta kinni enne lennukisse astumist, ajakirjanikud sai asjast teada ja esitaks Soome ja siis teiste maade ajakirjanikud või vastava te- ate ära suure peakirjandega. maini- des et sihioks oli ameerikalaste poolt venelastele välja antud leedu mere- mehe Simas Kudirka väljavihetamine või lihtsalt Kudirka saatmisele ta- helepanu juhtimine, kogu sellega kaasneva üldise publiitsiteediga Balti küsimustele. Parast Milne'i üle- kuulamist Soome politsei poolt ei tõdetudki ta vastu süüdistust. Samu- ti ei tõdetud ta vastus süüdistust Ameerika kohtuvõimude poolt, va- tamata sellele ei ole tegemist Ameerika lennukiga, kuigi teda hiljem ka Ameerika julgeoleku politsei poolt üle kuulati, niisamuti nagu teda hil- jem kindlasti üle kuulas ka Kanada julgeolekupoliits. Süüdistusi ei tõ- tetud eelkõige loomulikkul sellepär- rast, et ta lennukisse ei jõudnudki ja mingit lennukiröövi aset ei lei- nud. Samal ajal aga oli ta valmis vastavast karistust kandma, kui see oleks olnud vajalik.

Milne'i põhimõtteks näib olevat, et inimesed peavad aktiivset tä- helepanu juhtima inimõiguste rik- kumistele ja ülekohtule tänapäeva maailmas, ükskõik milline võim neid õigusi jalge alla talib ja üle- kohust mõne paneb.

Leedulase Simas Kudirka proble- mi valis ta minna taolise juhu hul- gasi ka talle kõige tähtsamaks ja so- biivamaks. Nüüd näit, ta tõesti huvi tundvat kogu Balti rahvaste küsi- musesse vastu.

"BALTILASTEL PUUDUB AKTIIVNE STRATEEGIA"

Oma lühidast väljaspool ametlikku kava aset leidnud sõnavõetus Milne ei puudutanud oma selkutsi Helsingis. Ta vaid andis rahuliku, kommenteeriva kujul edasi oma muljeid ja mõtteid Balti rahvaste ja organisat- sioonide tegevuse kohta läänemaail- mas. Ta vabandas, et tema kui väl- jaspoololija ei taha sugugi kellegi tundide haavata, kui ta mõnda krii- tilist mõtet väljendab. Ta ütles, et talle jääb tunne, mida käesoleva konverentsil kuulda ja nähtu süven- dab, et baltlastel näib puuduvat si- hitaadlik aktiivne strateegia. On na- gu tegemist skitsifreemilise paljaju- semelise oktopsest mereelukaga, kelle jäsemete spatsilised tõmbemise- sed on koordineerimata.

Baltlastel näib olevat rohkearu- liselt sõnariikikaid kapteeneid ja pe- likuid, aga vähe tegelikke saavu- tusi ja aktsioone, millest praktilist kasu. Peaõhk näib olevat baltl rahvuskultuuride säilitamine lään- nemaailmas, kuid sellest ei ole te- ma arvases küllalt.

Oleks vajalik ette võtta rohkem ot- sesed aktsioonid (direct action). "Teie ei tea isegi, mis minussuguse mehe- ga, kes teie probleemidele osas kaasa töötamiseks valmis on, peale hakata", ütles Milne.

MOSKVA dirigeerib sõda ja rahukatseid

WASHINGTON (VES) — President Nixon'i viimane esinemine tele- visioonis oli ameerika avalikkusele teatavaks pettumuseks. Kuna kriis on Vietnamis jõudmas haripunkti, oodati presidendilt dramaati- list poliitikanuulmist või vähemalt mingeid drastiliseid samme olu- korra päästmiseks. Selle asemel president kordas juttu, mida ta on oma välisemisaja kestel öelnud juba seise korda: USA saab kaitsta Lõuna-Vietnami ja selle demokraatlikul teel valitud valitsust! Ta kinni- tas veel — sedagi öieti korratas — et USA jätkab pommitamist nii kaua, kuni kestab Põhja-Vietnam ofensiv. Nähtavasti sihipoliitiliste oponeptide ja demonstratsioonil-salgakste rahvastamiseks ta lubas USA sõjavägi Vietnamis 1. juuliks vähendada 49 000 mehemi.

Nüüd, kus kommunistide ofensiv on kujunenud küllalt ohtlikuks, ei oma lohutussõnad L-Vietnam itoeta- miseks enam reaalsed jõudu. Lääne korrespondendid Vietnamis kirjutav- ad, et moraali kipuvad laostama eriti USA üksused, kes ootavad vaid kojupääsemist ega taha sõda lõpul "mitte-millegi eest oma naha tu- rlele vial. "Daily News's" avalda- tud teate järele olevat USA vägedes kompanii kompanii järele tõrkunud võitluse minemast ja o'evast sagedane nõite, kus sõdurid ei lähe enam pat- rullikälgule. Ajakiri "Time" ütleb, et see kõik on nn. vietnamiseerimispo- liitika tulemus, mille eest Nixon'i as- jutult holatasid anal ajal nii Pen- tagon kui ka CIA. "Time" lisab: Ial- gi modern ajalool kestel pole teada juhtust, kus riik katab sõda võita taandumisega, s.o. vägede väljatõm- bamisega. Kuid kas Nixon ise usub, et see meel onvõimalik sõda või- ta? Märtsis 1968 oli Nixon ajakirjan- duse teatel öelnud küllniliselt: "Pole võimalust sõda (Vietnamis) Võtta. Kuid meie ei tohi seda öelda. Meil tuleb kinnitada vastustupidist, et saavutada edumaa läbirääkimistel."

NIXONIL ÕNNESTUS, seekord jälle Kissingeri salaja välja saata, nii et ajakirjanikud sellest vähe- malgi ei aimanud. Pingsalt ühe- takse nüüd, mida Kissinger Mosk- vas kõnles ja missugused kokku- lepped seal tehti.

Valgest Majas' öeldi mõni aeg tagasi kategooriliselt, et USA ei las- ku Vietnam kommunistidega Pa- riisis läbirääkimistesse nii kaua, kui kestab nende invasioon. Nüüd ometi jatkati läbirääkimisi. Mis siis öieti juhtus, küsiti peagu kõikjal vaba maailma pealinnades. Juhtus seda, kirjutab "The Christian Sc. Monitor", et Kissingeri külaskäigu ajal teata- vad juhtivad Moskva ametislikud sõit- sid Hanoisse, kuhu saabus ka Parii- sist Põhja-Vietnami delegaat Tho, kes lendas seejärele Pariisi tagasi üle Pekingi ja Moskva!

Ajakirjanudesse v'aldatud informat- sioonist ei ole raske välja lugeda, et Moskva dirigeeris kogu ettevõtet, meelitas USA petlike rahulootu- tega jälle konverentsilaua tanahoku suurenemisele Vietnamis. Teatavalt pressindment Brzhevov oli öelnud Kissingerile: Kui teie arvate, et on tingimata vaja Hanoi ja Hai Phongi pommitada, eks te siis pommita neid kohti, kuid, palun, vältige tungivalt vene laevade pommitamist, kuna nen- de tabamise korral muutub president Nixon'i küllasõit.

USA AJAKIRJANDUSES on ol- nud palju oletuse selle kohta, mi- da Kissinger Moskvast kõnles, lu- bas või välja kauples. "News- week'i" arvates o'evast Kissingerile lubatud, et kui USA tõmbab teata- vaks tähtajaks oma väed välja, siis vabastatakse USA sõjavangid.

Lubadus näib kahtlasena, sest mil- leks on Hanoi tarvis vange vabas- tada, kui USA väed lahkuvad na- guni ja vange saab kasutada hiljem millegi muu väljakauplemiseks. Mõ- ned Lääne-Euroopa ajalehed lisavad poolparastavalt, et USA vangide ar- v võib nüüd tunduvalt kasvada, ku- na Nixon ei suuda ilmselt oma mehi enne L-Vietnami langemist välja vial.

"Time" teatel on venelased luba- nud omaaegse Lend Lease võlga ko- rraldada, kui saab USA-ga uusi sood- seid kaubanduslepped. Samuti ole- vat Moskvast soovi avaldatud julge- olekukonverentsi pidamiseks, võma- likult Helsingis, kus Vene tahvat pressida praeguste piiride tunnusta- mist. Ei ole mingid vihjeid, et Vene omalt poolt teeks selleks mingeid kontsessioone.

VO

HUUMOR

Elatanud lord tuleb oma raamatu- kogu-tuppa ja ütlet: teenrile: "James, paugutage natukene aega ustega, mul oli nimelt armulise prouaga mõtete lahkuminekuid."

*

Kolm daami istuvad restoranis. Esimene daam ütlet kelnerile: "Pa- lun mulle klaas teed." Teine daam: "Palun mulle samuti teed, kuid sid- runiga." Kolmas daam tahab olla vaimukas ja ütlet: "Mulle samuti teed, kuid puhta klaasiga."

Tüki aja pärast tuleb oober kolme teeklaasiga ja küsib: "Kes teist soovis teed puhtast klaasist?"

*

Sõjaegne nali Hitleri lühikesee- vullisest propagandaminister Goebbel- sist. Kord tabab proua Goebbels tee- nija vaelet ja ütlet: "Minna, pidage meeles, et vald on alati lühikesed jalad." "Ah mis, armuline proua," vastab teenija, "sel juhul" peaks teie mees ju ringi jooksuma oma istmikul."

IRA LÖFVANDER & CO AB

Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm
Tel. 32 21 40

För leverans i SSSR finnes följande bilar:

Moskvitsch 412 IZ	— totalpris kr. 14.157:—
Moskvitsch 408 IE	— totalpris kr. 13.510:—
Shiguli VAZ-2101/Fiat	— totalpris kr. 14.890:—
Zaporozhets ZAZ-968	— totalpris kr. 9.330:50

Leveranstiden beräknas till cirka 6 månader.

Vana Jannsen, Koidula ja teised eesti tegelased soome vaatluses

Käesolevas artiklis jätkame Ester Ståhlbergi raamatu "Vastu aovalgust" refereerimist. Kuid üsna kokkuvõtteks ja episoodiliselt. Mainitud raamat sisaldab, nagu juba varem tähendatud, hulganisti kultuuriajaloolist materjali, mis väärilis meenutamise aspektist sootuks ülataslikumalt vaatust, mida aga, kahjuks, aja- ja lehe piiratud tekitrüm ei võimalda. Erilise tähelepanu osaliseks saavad selles raamatus ka "mehed Viljandimaalt" — Holmström, Tarvastus, Helmes, Juttu on Hain Hennost, Jaan Adamsonist, viimases kui Aleksandri-kooli mõtte algatajast, ja teistest. (Seda osa on mõneti valgustanud ka Juhan Aavik oma memuaarides "Muusika radadel").

Haridustöötajate kõrval kujunevad hüüdnäideks: Maa ja vabadus! Viimaste nõude lahendamise "haarad Viljandi-mehi sellise kirega, et neil ei jätku enam naga milleski muuks". Otsustatakse saata vastav petitsioon Peterburgi, sest ka eesti patriidid Peterburgis, kelledega Viljandimehed oli koostööd, olid arvanud, et see on ainus väljapääs Eesti aias. Pääsmiseks surve alt vabama olukorra poole. Ka Carl R. Jakobson, mis riigimehe positsiooniga, nägi õiges kehtivuses ainult võimalust kultuurirühk. Vabama ja õiguluse kohasema elu taustaks oli ju Aleksander II liberaalne programm, mis jäi aga balti aadli poolt rakendamata. Kohalikud võimud võisid teha, mis nad iganes tahtsid. Seeläbi ei olnud Peterburgis vähimatki aimu. Ka seekord juhtus nõnda, et deputatsioon, kes oli Peterburgis oma ülesandeks täitnud ja tagasi kodutele, arreteeriti Tartu jõudmül kindralkuberner von Löweni korrakauds.

Kuid võitlus polnud asjata. A.1868 kaotati Eesti aial tõejuures ja eesti rahva sisemine jõud heledas liikuma kiiremas taktis. Materiale ja vaime- ne ateng jatkus pärast seda. "Viljandi", ütles raamatu autor, — see on eesti vabadusliikumise hääl".

Ester Ståhlberg jätkab Eesti ärkua- aja vastust huvitava, elava ja iseloomustava viisiga. Näiteks: "Isa Jannsen mõitis oma ruumi pöran- dat pildide, raskete sammudega. Ta oli lühidat kasv, rasvunud mees ja seetõttu ka raske astumise. Akki seletas ta akna juures ja suunas pilgud tänavale: "Oli lõpuks hea asi, see Tartu kolimise".

Edasi kirjeldatakse nii siis Jannse- ni tegevust "Eesti Postimehe" toime- tajana. Ta oli lehega startinud samal ajal, mil Viljandi-mehed tegid oma kuulsat sõidu Peterburgi. Jannseni vnaed, seisukohad ja suhtumine üm- bruskonda on esitatud detailiselt.

Sama kehtib Koidula kohta. Kaks aastat pärast Tartu asumist ümruvad — Jannseni peelekiitmisel, kuna Koi- dula ise häbenes oma luulet — "Val- no-Lilled" ja hiljem, a.1866, "Ema- jõe õpik". Ka sellest on kirjutatud, et Jakobson oli see, kes tegi Lydia Jannsenile ettepaneku võtta kirja- niime Koidula. Jakobson kirju- tas ise "Eesti Postimehes": "Eesti toonid... Kui süda ei löö kiiremas taktis neid laule lugedes, siis ei tee ta seda kunagi... Oõbiku laulud kõ- lavad nii kaua kui meie eesti keelt kõeldakse." Koidula ja Kreutzvaldi kirjavahetus ja Koidule Võru-külas- tus on saanud samuti belletristliku vormi.

Nii lühi suur aasta. Aasta 1869 suurejooneline laulupeo. Vana Jannsen omas haruldase organiseeri- misvõime. Tema kodus kerkis esile see suur mõte ja siit läksid tradiid ja kõik korraldused välja. Siin positi- titati noodid ja organiseeriti misva-

J. W. Jannsen

ja. Ja tohtu masinavärk, linnades maal, töötas omakorda riketevahalt. "Ärka üles! Ärka üles, isamaa!" See oli hästituntud meloodia tuntud sõ- nadeaga. Ja siis: eesti pidurong! Kõik olid tulvunud kättejõudnud pidulik- kusega: esimest korda kogunesid eestlased ühise ürituse ümber, esi- mest korda pühitseti ühist rõõmupi- du.

— Vaata seda pastor Willigerodet! Ta näib olevat leidsid oma tähtsu- eest. Oli ju hädavarviku paluda sak- sa praost nominaalses juhiks. Mida poleks peaga üldse toime saadud. Tema kõrval sammub Jannsen, tege- lik juht. Ja siis tulevad Hurt, Kun- nileid ja teised eestlased. Ja, need sa, seal on soomlased, nad elavad Jann- senis juures. On, nagu oleks ehitatud siid üle Soome lahe, et Eestit ja Soomet ühendada.

Teisel kirjutab Ester Ståhlberg: — Kolm päeva kestis pidustus. Ühtekuuluvustund muutus d- tugevamaks... Oli midagi uut — kõi- gi nende pikluses, kes polnud varem sellist nlinud — tunda ülevoolavat rõõmu koolikohidumise ja teadmi- sest, et kuulud ärkavasse Eestisse, et omed tulevikku ja lootust.

— Selle laulupeo mõtteks oligi ju näidata Eesti olemasolu ni isenda- le kui kogu maailmale: on olemas eesti rahvas, rahvas teiste rahvaste hulgas, samade õigustega arenguks vabaduseks nagu teistegi. Seda toon- tas ka Jakob Hurt oma pidukõ- nes... Lauuli esimest korda "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm". Lauuli ka helilooja Kunnileidi laule, viisla- tud Koidula inspireerivate luuletus- tele.

Suurimaks saavutuseks oli kokku- kuuluvustunne. "See andis tulevik- kuse alamaatja kasvujõudu igale väi- kesele seemnele kultuuriks," ütles raamatu autor.

SILD SOOME — Selle rubriigi all puudutab Ester Ståhlberg peamiselt Koidule suhted soomlastega, mis al- gisid üsna juhuslikult. Prof. Julius Krohn (Aino Kallase isa) ja Yrjö Koskinen olid seoses oma külastuse- ga Jannseni juures, mis leidis aset üks aasta enne laulupeo, jutusta- nud m.s., et Helsingis korjatakse ra- ha üliõpilasmaja heaks. Kuna Koi- dula oli kõigest sellest, mis Soomet puudutas, huvitatud, siis saatis ta- magi väikeste summa ajalehe "Uusi Suometar" toimetuse kaudu nimä- märgi all "Üks eesti sõda". Antti Almborg, nimetatud ajalehe noor toimetaja arvas aga aimavat, kes sel- le "eesti sõdame" taga petus. Ta saatis Koidule tänukirja. Ja selle järelduseks oli — eesti kirjandusloos hästituntud — kirjavahetus Koidula ja Almborgi vahel.

Järgnes isa Jannseni, Lydia Koidu- la ja tema vend Harry küllasit Soome. Helsingis korraldati nalle pidu- söök, kus piduperemehe kohustusi

täitis J.V. Snellman. Kohal olid Eil- as Lönnroth, fildr. Thiodolf Rvin, Prof. Jaakko Forsman, Antti Almborg, Yrjö Koskinen j.t. Külalast ka Tamperet ja Yrjö Koskineni talu Leppälahe. Kui Soomest lahkuti, oli Antti Almborg viimane, kes seisis Helsingi sadamakäli, ütles Ester Ståhlberg.

Edasi kirjeldab ta Antti Almborgi jahtuvasid tunnetusi Koidula vastu ja lõpuks hoopis eemalolusest ja Koidula kiirest reageerimisest.

— Siis tuli Eduard Michelson ja palus veel korda tema kätt. Ilma lä- hemalt järel mõtlemata osustas Koidula, et temast saab Michelsoni abikaasa... Ta teatas oma vanale sõbralle Kreutzwaldile uudise oma kihlumisest.

Raamatus on esitatud rohkesti tä- helepänu ka Jakob Hurtale. Eestike- sis tema perekonnale Otepää kiriklaks siis tema kuuluvusest. Aleksandri- kooli komiteesse ja paljudesse eesti organisatsioonidesse. A.1880 siirdus Jakob Hurt Peterburgi. Ta doktorre- sus filosoofia alal Helsingi ülikooli juures ja oli sõprussidemetes soome folkloristid prof. Kaarle Krohniga.

Peterburgis alustas Hurt ülatu- liskooli rahvaluule kogumist. Kodumaal puudus tal selleks aeg. Ta päästis tohtul hulgal unarusse jäänud kul- tuurivarasid. Tema tööd jätkasid hil- jem teised ja nõnda on tulemuseks, et Eesti evih suurimad rahvaluule kogud maailmas.

Ester Ståhlberg puudutab ka veel Carl Robert Jakobsoni tegevust pä- rast tema tagasiulekut Peterburgi, kui ta otis Kurgja talu, toimis Väinras vallavanemana ja tundis ennast "vaba mehana". Siis "Sakala" asutamine a.1878 Viljandis, "ajaleht, mida tsenseeriti Riias ja trükiti Tar- tus" ja seda tehti ajal, mil ühen- dusi peeti hobusõudajaga... Jakob- son oli mees, kes tundis lõbu ras- kusega võitlemisest... Teade Ja- kobsoni surmast a.1892 tabas eesti rahvast kui purustav löök. Rahva silmis oli ta saanud hügelikuks, monumentaalseks riigimeheks," üt- leh E. Ståhlberg.

Pärast seda, kui "Vastu aovalgust" autor on vaadeldud eestlase ü P- terburgis, kus kerkivad esile mit- med lüditund kujud, nagu prof. J. KÖLER, DR. Kareli, Helmi ja Au- gust Jannsen, dr. Villem Araste, adv. Erjapea, dr. Peeter Hellat j.t., kui ta on püganalt puudutanud Noor Eestit Gustav Suitsu, Fr. Tuglase, Joh. Aa- viku, V. Ridala, A.H. Tammsaare ja teistega, konstateerib, et, sõja- varustuse ja väljakurnatud eestla- sed jalgelid astuda vabadussõtta — see on ime. "Nii saavutas Eesti lõ- pku a.1920 vabaduse ja iseseisvuse ja esimeseks riigivanemaks sai Konstantin Päts".

Raamat lõpeb "Viljandi-mehe". Ko- vali talu Hain Henno kuldpuulade kirjeldamisega a.1821 ja Henno mõ- tetega: "Kui inimene kõnnib oma enda sisemisel radadel, siis avastab ta ka ise oma vabanenud minna. Ja kui üksikud inimesed saavad selles tähenduses vabaks, siis saab tegeli- kult vabaks ka kogu rahvas. Meie oleme sammunud vastu aovalgust, ja ma loodan, et me sammume edasi täispäeva poole."

MR

Stipendiumid

Riigi humanistil: kuurimisnõukogu on määratud teaduslikuks tööks stu- pendiumid prof. Gustaf Ränkile Stockholmis ja dotsent Valter Tau- lile Uppsalas.

Meislasopran-Kaja Pärning esi- nes üliõpilastele ühine UNO kiriku- tolmunud kontserdi.

Ajakirjanik E.Simm suri Ühendriikides

Pühapäeval, 30. aprillil kutsus surm eestist kutseliste ajakirjanike pe- rest ära "Ameerika Hääle" eestikeelsele saadete kaauegse toimetaja Elmar Simm. Ta suri Washingtonis, kuid tema tööpõlviks oli Eesti, ku- ni raske haigus tema pooltist kuni tagasi 100 juurest eemale sundis.

Elmar Simm oli Võrumaa mehi ja ta võis sõpru üllatada tabavate va- nasõnadega võru keeles. Aga ta oli ka üks parimaid eesti kirjakoele tundjaid ajakirjanike peres, olles Tartu Ülikoolis õppinud eesti keelt ja rahvaluulet. Kui Eestis võira võl- mu ajal ilmus "Kalevipoja" uustrükk, siis oli ta Väls-Eestis selle pa- rimad analüüsijaid, võrreldes seal- seid varjundeid ja tõlgitusi Kreutz- valdi originaaliga ja selle allikatega. Ja ta oli väsimatu hoolitsema selle eest, et "Ameerika Hääle" kostaks Eestisse vigadeta keeles. Samuti oli ta hoolitsenud mitmete välis-esti autorite raamatute keelepühituse eest. Esijoones oli aga tema enda pa- nus ajakirjanikuna rikkalik ja väärtus- lik. See hõlmas teravmeelset vestlust kui ka ülimalt vastusteadlikku ana- lüüsi pevasivindumustele. Tema lem- mitööks oli kirjanduse ja kunsti vaatlemine ning tutvustamine.

Elmar Simm sündis Urvestes koo- lõpetaja pojana. Pere asus varsti Kasariisale. Elmar Simm lõpetas 1924. aastal Võru Poeglaste Brangimnaasiu- mi. Tartu Ülikooli filosoofiateadus- konda astunud, viis juua koolipõl- lusa äraproovitud süleasvusa tema "Postimehe" kooli. Seal leidsid mit- med maakonnalehed endile aegajalt toimetajaid. Elmar Simmist sai ko- dumaaikonna lehe "Võru Teataja" toimetaja. Ta toimetas vahepeal "Narva Postimehe" ja Valga "Lõu- na-Eestit", suurima osa oma tööst Eestis andis ta aga "Postimehele" Tartus ja selle Tallinna haruotetu-

sele, seda ka ajakirjanikele raskel aastal enne tema lahkumist Eestist 1944. aasta sügisel. Põgenikuastail Soomesaale jätkas ta tööd sealseste eesti lehtedele ja oli Briti tooni eestlaste lehe "Sõnu- mid" toimetaja. Ühendriikides 1949. a. siigisel ühe kodu leinud, liitus ta 1951 "Ameerika Hääle" eestikeelsele saadete toimetusega. Viimased pool- teist aastakümnet oli ta eesti osa- konna toimetaja ning selle juhataja asemik. See tähendas hoolitsemist raadiosaadete eest, mis suunduvad Eestisse seitse päeva nädalas ja tihvti ei lubanud piirduda kaheksatunnise tööpöevaga aga viiepöevase tööpä- lalaga. Elmar Simm pühendus väi- matul andumusega ülesandele anda Eestisse teopärasit informatsiooni sel- le, mis siinpiis maailmas ja luua ka silda välis-eestlaste ja Eesti vahel.

Viimastel aastatel kiskus raske hal- gestumine tema korduvalt eemale tööst. Ta elas üle kaks rasket opera- tsiooni. Ta tuli ikka jälle tagasi oma 65 juurde, kuni rangev jõud sundis otsusele märtsi lõpus vanusepuku- sele minna. Tervise järjekordne järsk halvenemine viis tema enne- ssa tähtsaga haiglasse, kust ei olnud enam tagasipääsu.

Elmar Simm oli unistanud pühen- dumisest oma harrastuslikele huvide- le pärast vabanemist alati kiiresti töötavast päevatööst. Tema erk vaim- koos ennast kindlasti kirjas avald- nud veel pukeaastatel. Saatust on tahtnud teist.

Oigem gaulnikud tema elutöö eest. JAAN KUTZBERG

Sisukas, publikurohke koolipidu Göteborgis

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Eesti Alkool korraldas pühapäeval, 7. mail oma traditsioonilise kevadpeo koos emadepäeva tähistamisega. Üritus toimus Gamlestadit rahvamajas, mille küdesale oli täidetud viimse võimaluseni kolme põlvkonnabublikust.

Pidu algas kell 12. Kultuurikomitee esimese tsiv. ins. Evald Soomagi üt- le aval- ja tervitusõnnetus. Aukülaile- teks olid G. E. Alkooli juhataste esi- mes bankkammer Adolf Borén abi- kasnaga. Pr. Borénile andis kooli poolt lilli 6. kl. õpilane Maret Sooru.

Emadepäeva-kõne ja palvuse pidas õpetaja Elmar Tõldsepp Gotlandil. Ta tõstis esile oma tähtsust pere- ja ühiskonnas. Ses seoses võrldes õpe- ta emast olenevat osadust minevikus ja nüüd. Toona oli hoopis teists. Siis oli koduse kasvatusa aluseks ja ees- kujuks Jeesus Kristus, elutöö, mis seisnes armastuses ja inimkonna lu- nastamises. Nüüd on maailmas seavas- tu rohkesti pettusit, valet ja tapvat mürki ja osasaamine sõprusest ja ar- mastusestki on kõludes vähenenud.

"Emadepäeval õpime oma ema lähemalt nägema. Me näeme ema inimest, kelles me pole kunagi peetunud," ütles õpetaja. Ta soovis lõpuks, et eesti noored ei unustaks oma emasid ega emakeelt, kuna emade ülesandeks on eesti keele ja eesti kodu säilimine oma laste elus.

Seoses kõne ja palvusega lauldi "Võta nüüd Issandat, vägevat ku- ningast kiita" ja "Õnnista ja hoia". Pidulikkus ja südamlikkus kujunes isearas vanemate klasside õpilaste tulek lavale rahvariites ja rooside- ga, kellede hulgast 6. kl. õpilane Laine Kaar deklameeris luuletuse "Tõotus emale". Selle järel siirdusid samad õpilased saali ja ülatasid igale emale punase roosiõie. Lauuli ühi- sel "Ema sõda".

Seega oli emadepäeval pühenda- tud osa lõppenud ja alustati muu pi- dukava tähtsusega, mille juures oli peaaegu kõik lõpseks rakendatud. Selles kava osas oli kokku 28 ette- kannet — deklamatsioon, klaveri pa-

lu ja koorilaul. Kuid õpetajad olid niivõrd leidlikult ja õkonoomselt kor- raldanud, et nood 28 esinemist soori- tati tunniaja jooksul. Eriti 1. ja 2. kl. õpilaste sõnalisel ettekanded olid püganud aga see-eest hoozaga. Esine- sid ka need, kes olid mõõdund sü- gisel oma koolitööd alustanud eesti keelt oskamat. Nüüd esinesid nad juba nagu puht-eestlased.

1. ja 2. kl. õpilased laulsid oma koriga kolm laulu: Juba linnuke- sed, Lauulind ja Mu koduke. Ju- hatas ja saatis klaveril koolijuha- taja Eero Tarjus. Kõigiti õnnestu- ja nauditav ettekanne!

Klaverisoolodega esinesid 4. kl. õpilased Anne-Lis Havama ja Linda Pilt. Esimene märgis "Tervituse" ja teine "Rõõmsa tantkuse".

Vilespilli-muusikati oli 5. ja 6. kl. õpilastel. Nad märgisid Brahmi "Hällilaulu" ja Weberi "Merineidude tantu".

Kavas oli ka rahvatantsu: 4. ja 5. ja 6. kl. titalrapsoe tantisid "Muhu kannanõõri" ja "Targa rehealus".

Kavas esimene osa lõpetati suure- pärase kordaminekuga, milleks oli kaks laulu 3., 4., 5. ja 6. kl. ühen- dukoort: Emakene, eidekene ja Ke- vade-marss. Juhatas Eero Tarjus ja saatumusiakat esitati vilespillidega. Ovatsoonidele vastati ühe rootsikeel- se lauluga.

Vaheajaga veedeti eielausau, kus laste emad teinid pidukülaile ko- duvalmistatud isaratavate küpsiste- ga, kohvi ja muude karustustüki- dega.

Pärast vaheajaga esitasid 1. ja 2. kl. õpilased Lensi Rõmmeri poolt koo- ratud näidendi "Tiksi ja Toksi". Lap- sed esitasid selle suure innuga ja loomim ning linge tõredasti ja mõnu- saati kehastava tegevusega.

MR

Lydia Koidula oma tütre- sega.

Näitlejatar Mikk-Krulli mälestusi "Estoniast"

Kokkusaamine oli palutud. Ühendauses president Nixon teoleva sõlduga Moskvasse ning arutusel ööli Balti riikidesse puutuvad küsimused.

Kuidas olla tugev, terve?

LUND, (EPL) — Eesti Üliõpilaskoole ja Lunds (EUL) 25-aasta tegevuse tähistamise pidulikult aktusel pidas juubelikõne kehakasvatusest ja selle tähtsusest noortele dr. Kaljala Rämmal, kes on üks EUL-i asutajaid.

Dr. Rämmal lausis kokkuvõttes järgmist:

Mõle põlvkodomaaal, Tallinna-Tartu ranteel Vägeva ja Jõgeva vahel asub Kärde mägi. Paremalt leegitseb suure soosilmana Endla järv, otse mäe jalaal joogab viljarikas Väinavere ja vasakul aianeb Kärde ürgorg. Selle ürgoru kaldal asub hobuseraua kujuline tasandik, kuskedest, pähtlepuist ja kaskedest piiratud Kallanmägi. Siin vahis looduses pida- sid muistsed eestlased oma killapidustusi. Need pidustused vastasid oma sisult ja mõistelt Hellaes olümpiamängudele — võistlusmängudele, laulude ja muude ürituste saatel.

Sõega meie esivanemate killamängudel avaldus samasugune keha ja vaimu harmooniline koostöö nagu kurgistele antiiksetel olümpiamängudel Hellaes. Kõnelemata ajastust mil muistsed eestlased elasid vahel rahvana, leiamis jõudu arendavaid mängu- ja harjutusi isegi hallist orjaajast. Samuti esineb "Kalevipojas" ja igas teises kroonikas, mis käsitleb meie rahva minevikku, lugematul arvul vihejaid ning märkmeid meie esisa- dede erakordset füüsilisest jõust ja innetusvürdest välgituledest.

Elu alalhoid võitluses olid jõud ja osavus määrava tähtsusega tegurid. Nii kestis see aastatuhandeid ja nii on see ka tänapäeval.

Inimene on aastatuhandete kestel tähelepanekute ja uurimuste varal jõudnud selgusele, et füüsilist jõudu ja osavust saavutatakse maksimaalselt töötavate organite süsteemise maksimaalses miiljoonitugevuses. Nii ole- me jõudnud mõisteni — kehakasva- tus. Muskli treenimise ja kehahar- jutuste tähtsusest olid teadlikud va- nad egiptlased ja kreeklased. Per Henrik Ling, muuseas Lunds Aka- demia veehlemismeister, asutas 1813 Stockholmis maailma esimese võimle- mise instituudi.

Dr. Kaljala Rämmal

Eelmise sajandi viiekümnendatel aastatel koostas William Stokse esime- sena süstemaatilise füüsilise harjutami- se programmi. Rootsis võeti profi- laktiline ja teraapiiline kehakasvatust- arvutamisele Enköpingsi arsti Ernst Westerlund poolt. Esimene käsiraam- mat tervishoiust lastevanematele il- mus siin 1936.

Seoses üleminekuga liikuvast ke- halisest tööst rohkem paigalistuval- tööle ja suureneva motorisega on inimese igapäevane füüsiline aktiiv- telt vähenenud märksamalt. Koos vä- hema füüsilise tegevusega langeb üldi- ne konditsioon kuna aga füüsiline treening toetab inimese füüsilist töö- võimet. Meil on tänapäeval kindel meditsiiniline alus, et propageerida järjekindlat füüsilist harjutamist.

Füüsilise treeningu efekt on suu- rim selles eas, kui indiviidid on kii- re juurdekasv, see on nooruses. Jär- jekindalt jätkuv treening on vajalik, et hoida alles funktsionaalsel ka- pasiteetil hingamise ja vere ringvoo- lu süsteemil.

Tänapäeval keskealised isikud ei- tarvitse seotõttu kurvastada, et nad aastaid on olnud nõud inaktiivsed. Nende noorusaastatel, kus liikumine seisib peamiselt käimises või jalgr- rattal sõitmisel, said nad füüsilise treeningu, mis mõjutas nende di- mensioonide väljaarenemist. Kui tä-

napäeva noorus, kel puuduvad sa- nasend alused, jõuab vanaks, omab ta tunduvalt kehavamade dimensiooni- võrreldes tänapäeva vanade indivi- dega.

Ei ole kunagi hilja alata korrapä- rase füüsilise treeninguga. Keskeali- se ja vanemate inimeste harjutamine toimuga samaaegse üldise terviskul- kontrolliga, et vältida saraseid kur- bi episoode, nagu juhtus viimase Va- saloppeti ajal. On ebaõige soovitada ühekülgset harjutamist kas jooksmi- se, jalgrattal sõitmisel või ujumise- naol. Riida mängusport, nagu käsi- või korvpall ja badminton, on väga efektiivsed, kus rakenduvad paljud muskuli grupid.

Ka tennis annab head füüsilist drill- i kuna golfimängul on vaid energia- ümber töötamise väärtus. Õige treeni- nguna kava peab arvestama distant- siga ja aja pikkusega. Vähem täht- sad on kiirus ja intensiteet. Olulisem on, et harjutamine olgu järje- kindel: 2—3 korda nädalas.

Muskli või musklijõu treenimist- meie täna ei puuduta kuigi siin on eesti rahval suured ja auväärsed traditsioonid. Eestlased on läbi aega- ded, kui füüsiliselt tugevaid rahvas, saavutanud sel alal raskejõustikus- spordimaailmas suurimaid võite. Ka siin Rootsis, viiekümnendate aastate- alul, krooniti 2 eesti üliõpilast Lunds- iga-aastatel viimase aprilli võist- lustel Lunds üliõpilaskonnaga tugeva- mateks meesteks.

Uuemad uurimused näitavad, et- rahvas, kes on füüsiliselt terve ja tu- gev, on rohkem vastupanu võimeline ka psüühilistes kriisilolukordades. Ei- füüsiline drill avaldab positiivset mõ- ju psüühikale, on tunduvalt tõde. Sellele kaasaavad veel sekundärsed positiiv- sed efektid. Meie tunne peale sel- le endid paremini ja samaaegselt lö- busalt. Et omada head konditsiooni, kui täiskasvanu, et jaksata teha tööd, tantsida ja armastada, peab investe- rimine toimuma varakult, — lõpetas dr. K. Rämmal omal huvitava et- tekande.

O. V.

• Genti Belgias saabus ametiüle- annetes Endel Raleim, suurfirma Rogers Corporation konsultantsein- ner, kelle alaline elukoht on New Yorgis.

Eesti Komitee uus ametite jaotus

Eesti Komitee Asemike Kogu poolt valitud juhatus pidas oma esime- se koosoleku keskajal 3. mail, kus Komitee organid valiti järgmi- sti: Presidium: Esimees A. Reintamm, abiesimehed W. Muld ja H. Mark, sekretärid V. Sõjamägi ja I. Paljak, laekur R. Moorma, ametila- lige T. Künnapas. Kooli- ja noortetoimikond: Esimees Joh. Ungerson, Anu Blum, Helmi Eller, Helga Kerstelt, Ingrid Kuldvere-Ungerson, Mad- li Kurve, Tõnu Künnapas, Udo Künnapas, Joh. Lauri, Heinrich Mark, Indrek Martinson, William Muld, Richard Norvell, Ivar Paljak, Herman Rajamaa, Erik Saare ja Harald Sepp. Kunstitoimikond: Esimees V. Sõjamägi, liikmed Lili Kaelas, R. Moorma ja I. Paljak.

Sotsiaalkomisjon: Esimees E. Ne- rep, liikmed Elia Kirispuu, J. Mih- kelson, A. Rossma ja J. Viira.

Väheusrahvuste komisjon: Esi- mees W. Muld, liikmed A. Horm, M. Munkham, H. Mark, J. Mikhelson, A. Reinsam, J. Ungerson ja J. Viira. Juriidiline komisjon: Esimees E. Anderson, liikmed J. Poska, A. Ross- ma ja A. Ruusa.

Juhatuses esindajad Garantikomis- jonis: J. Poska, E. Anderson ja A. Jürine. Juhatuses esindaja Eesti Abi Keskkuse juhatuses: R. Moorma. Juhata- suses esindaja Stockholmis Eesti Algkoo- li hooekogus: I. Paljak. Eesti Kom- itee Noortetöö esindaja Rootsi Riiklikus Noortetöökogus: I. Paljak ja Madli Kurve.

Juhatuses koosolekul kinnitati Koo- li- ja noortetoimikonna otsused kahe skeudijuhitule kuruse korraldamiseks koos Eesti Ekauli Nõrte Maleva- ga ja määrati selleks krediti 8000 krooni. Samuti otsustati korraldada koos Suvikodude Kuratooriumiga ke- vadel enne suvikodude töö algust Kungla suvikodude laste suvikodude- personalit õppepäeva ja määrati sel- leks krediti 1000 krooni.

Vabadusujumised Hiinast Hongkongi

Mai saabudes ja vele soojenedes Hongkongis on taas oodata "vaba- dusujajate" saabumist Hiinast inglase kroonikolooniasse. Tegemist on põgenikega, kes ujuvad Hongkongi ja paluvad poliitilist asüüli. Arves- tuste kohaselt saabub sel viisil Hongkongi mitu tuhat hiinlast.

Ettevõtte aga on arusaadavalt põhi- justel äärmiselt riskantne, kuna "va- badusujajad" peavad viibima vees vähemalt kuus tundi. See eeldab head ujumisoskust, häid närve, per- fektset kehalist seisundit ja peale kõige muu ka head orienteerimis- võimet, kuna retked tavaliselt toi- muvad öösel.

Möödunud aastal ujusid Hiinast Hongkongi umbes kakss tuhat põge- nikku, neist suuremalt osalt noored mehed. Ujumine eeldab sooja vee, seega on suurim põgenikevool sel teel suvekuudel. Ent põgenetakse ka tal- vel, kasutades riiklikke kalapaate, millised lihtsalt varastatakse.

Tavaliselt kasutavad Hongkongi- ujujad päästeveste, täispumbatavaid palle ja autokumme, mis neid pare- mini vee peal hoiaksid. Üks põgeni- kest tegi omamoodi sensatsiooni sel- lega, et ta "purjetas" Hongkongi sa- damasse sisse kahe kohvriga, mis mä- lemad olid täidetud pingpongballide- ga, mis teda perfektelt vee peal hoidsid.

Täienduseks Jaan Oksast

EPL-es ilmus E. Vrageri kirju- tus: "Jaan Oksast tema Hiis- perioodil (27.4.5.a.)". Sel puhul loodan luge toimetustel ruumi järgnevas: E. Vrageri tsiteerib Aino Kallast Oksa- surma kirjeldamisel, mis lõpeb tsita- tidaga: "Nädal hiljem (pärsast 25.3.1918) peideti Oksa maine põrm vees- tehaigemaja surnualaile mulda — Saatajaid ei olnud."

Oks suri ajal, mil saksa okupatsi- onis sissemarsis sündmused kõik meie meeled enesele koonasid. See oli pühapäeval, mis oli vabam haigete külastamise päev. Nii jäi mul, Oksa korduvalt haiglas külastajal, see küll tegemata. Ja seepärast jäi ka ta surm ning matmispaev õigel ajal teadma- ta. Kuigi tookord saatajaid ei saanud olla, siis ometi saarlased P. Olaki, hr. Auliku jt-ga eesotsas tegid oma- vahelise korjanduse ja asetisid mõ- ni seg hiljem Oksa haualle mo- numenti, millele raiuti üks imeõn- ja tabav tsitaat Oksa teosest; seega jäidvustati Oksa mälestus väärilist.

Kui nüüd E. Vrageri A. Kallase- lise vastust Oksast tsiteerib, siis ol- naks tal ka tsiteerida T. Grünthal- tabavat vastuvaidlust A. Kallasele (v. J. O. Kogutud teosed, Vaba Eesti 1957, I. Grünthali eessõna ramatu- le). — E. Vrageri poolt on toodud võrdlus Oksa matustele Honoré de Blazaci matustega, kus "Hispaania kirjanik Honoré de Balzac suri ük- sinduses ja ta ainuke kaalimisele saat- jaks oli tema passion Hanska". En- ne selle lause kirjutamist pidanud lause autor entsüklopeediastki järele vaatama, et teadmisele jõuda kuuls- a Balzaci kuuluvusest prantsuse kirja- niku kilda ja kuidas ta nime kirju- tatakse. — Hanska, piritulut poola rikas aadlisaad, ei olnud mitte enam Balzaci passion, vaid tülikke aega ta seaduslik abikaasa.

ARTUR ADSON

Valimised Kanadas

TORONTO (EPL) — Kanada- eestlaste üldvalimised Rahvusliku Vältisvõitluse Nõukogu uue koos- leisu moodustamiseks lõppesid 3. mail.

Kokku saadeti valimismaterjali 10.040-le hääleõiguslikule eestlasele — hääleõigus- a- gab 18-ndast eluaas- teta a- lates. Lähemal päevil selgub, kui suur oli valimistest osavõtt ja keda seaduskoosseis valiti.

Sukeldujad võistlesid

Grisslehamni tuukrijaama Rein Kääril on entusiastlik sukeldusspordi harrastaja ja korraldaja.

GRISSELEHAMN (EPL) — Griss- lehamnis toimus traditsiooniline sukeldusspordilaste 1. mai võistlus- ujumine ümber Luskäreti (2200 m. pikkune maa, millega avati selle spordi hooaeg.

Vees oli temperatuur 4 plusskraadi, mis on küllalt, sest sukeldus- spordilastele tarvilavalt kummi- kateid, mis on urbed ja hästi kül- ma isoleerivad. Korraldajate pool- lal nagu mullugi Grisslehamni tuuk- rijaama juhataja Rein Kääril, kuna 110 osavõtja hulgas olid ka eestlased Kalju Klaaman, 23 ja Andres Loor, 15.

Edgar Hoover

FBI-direktor Hoover suri

WASHINGTON (VES) — FBI di- rektor J. Edgar Hoover leiti teisipä- vana hommikul oma korteris suri- nut. Surm oli tulnud kõrge vere- rõhu järeleminna maailma kuulsai- mae politseiuuele 77 a. vanu- seks. Kadutu, olles poismees, elas lühidalt. Tema laiba leidis hommi- kul võodi kõrvalt pörandist koris- tana tulnud teenija.

J. E. Hoover oli õieti FBI looja ja väljakujundaja, olles määratud sel- lele kohale 14. mail 1924 president C. Coolidge poolt. Ta on teeninud oma pikka karjääri kestel kogusum- mas kaheksat presidenti. Kuritege- vuse vastu võitlemise kõrval on FBI-l olnud suured teened ka spio- nide ja kommunistide väljaroomi- sel.

Leinateateid

USA-s suri dr. Karl R. Hallik.
Rakveres suri 11. aprillil Marie Tamme, sünd. 28. juunil 1891 Viru-Jaag piis.
Vaabinas, Võrumaal, suri 30. aprillil Rudolf Himma.

Armast vilistlast
Doc. med. dr.

Jüri Kerstell'i

mälestab leinas

EESTI
KORPORATSIONIDE LIIT

Meie klubi liiget ja sõpra

Voldemar Laasberg'i

mälestab leinas

MALMO EESTI
LASKURKLUBI "KÜTT"

Voldemar Laasberg

* 23. 2. 1899 Küti vallas
† 3. 5. 1972 Malmö

Mälestavad leinas

E. LAANEMETS perek.
E. LAINEVOOL perek.
T. OHLSSON abik.
R. POMMER abik.

Jaani Jõgilaht'e

* 21. 4. 1895 Eestis
† 11. 5. 1972 Mõndalil

leinavad kurbuses

ABIKAASA
ÕDE PEREKONNAGA
Rootsis
ÕED Eestis
Olgu kerge Sulle võõramaa muld!

Jumalaga jätan, Teid kallid
omaksed.
Ja täeva poole tõttan, seal nüüd
mu kodumaa.

Matusetalitus toimub 19. mail kl.
10 Pässbergi kabeelis Mõndalil.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Eesti noorte kevadpäevad

Stockholmis toimuvad eeloleval nädalal Eesti Noorte kevadpäevad. Päevad on mõeldud selleks, et eesti noored nii kaugele kui ligidalt võiksid veeta paar ilusat päeva koos. Reedel, 19. mail toimub tutvumisõhtu lauluga Korp! Sakala ruumides Grev Turegatan 15, III. Alguks kell 19, sissepääs vaba.

Laupäeval, 20. mail spordivõistlused Gärdeit. Kogunevime Kampementsbadeti peasissekäigu juures kell 11 (T-bana Gärdeit). Spordialad on järgmised: jalgpall, pesapall, rahvastepall ning munaviskamise võistlus. Segameeskonnad moodustatakse kohapeal.

Laupäeva õhtul toimub "Spordiõhtu pidu" Västerlångatan 27, Vanalinna. Alguks kell 20. Kavast: auhindade väljajagamine, õlleõhikamisse võistlus, laul, tants ning palju muud. Sissepääs kr. 5.-.

Pühapäeval toimub "Pick-Nick" Djurgårdenis, mis algab koka peale laupäeva-õhtust pidu. Nefle, kes vahetult lahavad magada, on kogunevime Skansenis peaväravas kell 10. "Pick-Nick" on mõeldud päevitamiseks, kevadise looduse nautimiseks, vestluseks ning lauluks eesti noorte

vahel. Õhtul toimub n.n. "Disotheque-pidu" Västerlångatan 27. Alguks kell 20. Muudugi juhtub õhtulist ka sel pool. Korraldajad toimkond loodab rohkelt osavõttu ja head kordaminekut sellele üritusele. Kõik tere-tulemast!

SEO, JÕMMID 66

Homoseks

Alguks lk. 1

viitmatult tantsuõhtu loo ja astus samme õigete asjaolude avalikult teatavaks tegemiseks.

Nii ilmus õhtulehe "News" 19. aprilli numbris Adelaide Eesti Maja esimehe H. Sommeri seletus, milles ta teatas, et Eesti Maja juhatus ei olnud teadlik sellest, et maja saab kasutatud homoseksualistide tantsu jaoks, kuna saali üürimise juures seda ei teatatud. Üürjad olevat ületanud, et saal saab kasutatud "noorte inimeste tantsuks".

Eesti Maja juhatus ei olevat nõus sellega, et see maja saab kasutatud homoseksualistide kohtamiseks ja hoolitsete selle eest, et eeloleval reedel kõik maja üksed on lukustatud. Teade, et saal üürimine homoseksualistidele on tühistatud, ilmus ka 20. aprilli "Advertiseri" numbris, kus oli toodud "Eesti Maja" juhatuselikkime E. Esima sellekohane seletus.

Mõlemad lehed märkisid ära, et eesti rahvusgrupp Adelaide on väga pahane "Advertiseri" kirjutisele selle kohta, et nende rahvuslikku kodu tahetakse kasutada homoseksualistide tantsupeoks.

Viimaseks punktiks selles loos oli tugeja kiri "News'i" toimetusele, milles kirja autor pahanud, et Adelaide eesti rahvusgrupp keelab oma saali kasutamist kohapealsete rohkete homoseksualistide poolt. Ta loodab, et homoseksualistide soov elada oma elu oma soovi kohaselt ei purustata ühe väikse rahvusgruppi kitsarinnalises linnas.

Nagu arvata võib, Eesti Maja üürimine homoseksualistide poolt vastavaks õhtuks ei olnud mõeldud üksnes tantsupeoks, vaid ka loenguks, kuna samal reedel saabus Adelaide keegi prominentne homoseksualist Inglismaalt, kes pidi esinema Adelaide meesamastajate pere ees ettekandega.

L.T.

HAUAKIVI-TÖÖD

cestitastele. Heino Raudsepp,
tel. 08/94 21 77

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM
Tel. 44 80 07, 44 80 58

Eriala:

Eestikombelised
matusetalitused
Õöpäevane valrekord

Taani TV-s

Alguks lk. 1

taani kommentaator seletas, et lahukelole jätud sakslased relvad kohalikele rahvastele viituseks enamlaste vastu. Teatavasti Eestis lahukelole jätud sakslased omad relvad merde kuni Lätis jäi kohalike kindral von der Goltz küll relvade ja oma n.n. Raundiivisiga, kuid nende vastu tuli eesti rahva-väl Landesveeri sõjas võidelda, et takistada nende Eesti vallutamise aktiivseid.

Selle kohta märkis taani teadustaja, et "siis tuli lahing eestlastega, kes löid otsustavalt Raundiivisi. "Seejuures näidati paar haruldast filmivõtet Vabadussõjast ühest eesti soomusrongist lahingus, mille koosseisus võis lugeda kahuriplatvormi soomustatud kütjel "Kalev", samuti üht eesti soomusautot.

Eesti-Nõukogude rahulepingu alla-kiirjutamisest 1920. a. Tartus näidati rahulepingsiooni konverentsi laua ümber ja samuti nägime, kuidas Ringis asetati parga eesti Vabadussõjas langenud kangelaste mälestussambale. Vaharigi algul külastas noort Eesti Vabariiki Soome president Relander, keda võitis vastu Riigivanem Jaan Tõnisson. Siis näidati jälle ülevõtteid eesti üldlaulupeost Kadriorus, kus sinna saabusid president K. Päts ja ülemjuhataja kindral J. Laidoner. Lõpuks nägime, kuidas president K. Päts kõneles raadios — ladina keeles. Tema kõne oli pöördumine läänemaailma poole enne vaba Eesti iseseisvuse loomamist Moskva poolt. Taani kommentaator märkis, et Balti vabariikide kord oli demokraatlik.

Järgnesid ängistavad pildid, kuidas vene punaarmee hulgald voalavad üle piiride 1940. a. Eestisse, kuidas Pika Hermann torni Tallinna Toompeal heistatakse rühjate punane plagu ja kuidas võitsvaid niste järele kokkuastunud kommunistide Riigikogus, juhatus laua ees on ülesstatud punaarmeeleaded, et "kindlustada" otsust "vabatahtlikuks" liitumiseks Venega.

Samas vilksatas mööda haruldane võte ühest küüditamisingist, loomavagunitest trellitatud akendega. Samuti näidati, kuidas Tallinna lähis-ke kaevati lahti punaste terrorihvrite ühishauda, kes reed olid mõrva-nud saksa vägede eel Eestist põgenemisel.

Punaarmee teistkordset sissetungimist Baltikumi 1941. a. näidati, kuidas mõned naised jooksid kaelsuuna "vabastajaid". Siinkohal märkis taani teadustaja, et see on venelaste propagandafilm. Näidati ka ühte jumala teenistust Tallinnas (paistis olevat Kaarli kirikus), kus kirik oli rahvast turgil. Selle kohta tähendas taanlane, et tänapäeval lubatakse vaimulikele küll jultustada aga nõukogude ateistlik propaganda on tugevalt sunnust kirjute vastu.

Näidati 28. juuni 1969. a. üldlupitud Tallinnas mitmekümne tuhandelise üldkoguga, kus naislained olid eesti rahvarõivais. Oli just heililistatud see moment, kui üldkoorilid kolas Lydia Koidula võimas "Mu isamaa on minu arm", mis kujunenud meie rahva nagu teiseks hümniks raudkardna faga. See näitab meie rahva lojakut ikestatud Eesti.

Huvitav ja kohati haarav film lõpetas keskusteluga ühes eesti tudengite kohvikus Tallinnas, kus leiati ja tantsiti. Selle kohta märkis taani teadustaja, et balletid hojavad ülevaata oma rahvaloomingut ja peavad selgest lugu. Seejuures ei las- ta nad seda läänelise seksi või muu analoogilise rõvedusega.

O.V.

Dr. Jüri Kaude, kes aasta eest kaitsi õppejõuks rünnakoloogial alal Gainesville ülikooli Floridas, saabus külastajale Rootsi.

Oisitakse

vanemat daami

kes oleks seltsiliseks pool päeva ühe vanema daami juures Stockholmis juulikuus. Vast. tel. 42 33 40 pärast kl. 15.

Jüri Kerstell in memoriam

Kreeka mütoogia kõneleb jumala kadestades andekate inimeste vastu ja kõigile on tuntud ütelnud: keda Jumal armastab, seda ta ka karistab. Mõlemad väljendid on pakkapi-davad vara lahkunud erakordselt andeka arstiteaduse ja arsti Jüri Kersteli tühel-mulise elukäigu iseloomustamiseks.

Jüri Kerstell sündis 8. sept. 1930 Tartus dr. Ott Kersteli ja fil. mag. Helga Kersteli esimese pojana. Vaevalt 6-e aastase viib põgeniku teekäike Jüri koos vanemate ja kahe noorema vennaga Rootsi. Järnevad isa elukutsest tingitud rän- teadust ühest Põhja-Rootsi keskusest teise.

Ja juba arvukus koolide vahetamis- alade avaldavad noores poiss- tahte ja andekuse põlgust. Gümnaasiumis "hüppab" ta kahel korral klassi üle ja 1950 on Härnösandis gümnaasium lõpetatud. Samal sätel astub ta Göteborgi ülikooli arsti- teaduskonda ja organiseerub samaaegselt korp! Sakalasse. 1958 on med. kand tiitel saavutatud ja 1960 intensiivsus alva kasvab.

Järgnevad tiitlid med. lic. 1963 ja med. dr. 1970. Doktorit töö kannab pealkirja: "Rasva emboli patogeneesi pärast luumurdude". Juba 1960 nimetatakse J. Kersteli sisemeditsiini dotsendiks Göteborgi ülikooli juurde ja samuti arstiks Sahlgrenska haiglas.

Teadustik 1968 algas juba üliõpilas- päeval ja nii üksinda kui koos telega valmis mõne aasta jooksul rida tähelepanuväärseid uurimusi maha- haiguste, suhkruhaiguse jne. alal, mis on talletatud nii rootsi kui vä- lismaa erialalistes ajakirjades.

Meditsiinilise keemia alal leidis J. K. uue laboratooriumi meetodi, mis- paljundatuna levis üle kogu maail- ma ülikoolide ja kliinikute. Lühelise- väärtuslikust kõnelevad tänu- ja tunnustusekirjad silmapaistvalt te- adadast Jaapanist kuni Põhja- ja Lõuna-Ameerikani.

Jüri Kersteli oli kahtlemata suur arstiteadustik anne ja temalt oodati palju. Kes teda aga lähemalt tund- sid, võivad kahtlematult allakirju- tanuga ühineda ja väita, et sama hästi oleks temast võinud saada sil- mapaistav matemaatik või geneti- kuse insener-konstruktor. Ta ei olnud kunagi erak, raamatuküti tüüp — as- tupid — koolipoisina oli ta hea sportlane, nii sõbralik kui basseinis. Kaasvõitlejate ringis paistis ta silma valitse, mõnusa huumoriga.

Kõikidele ootustele ja kavatsustele tõmbas aga salakaval, piinlikas ai- guks kriipsu peale. 1. mail saaes ta jäädavalt oma silmad, jättes ei- nana abikaasa Ketty kahe väikes- tütreaga, vanemad ja kaks venna ne- rekondadega.

Jüri Kerstellile oli looduse poolt an- tud kaasa palju andeid ja võimeid, ja ise nõudis endalt aga veel rohkem. Nagu aimates oma elust püüdis ta üha kiiremini tungida te- iteaduse probleemide sügavusse.

Ja nüüd seisame meie — Jüri Kersteli sõbrad, kaasvõitlejad ja ke- rid — sügavas leinas aga kahju- tades kättega lahkunu omale. Meie ei saa mitte midagi anda, ei leina lohutuseks kuigi meie se- gest südamest soovime. Võime it ühineda nende valuga ja jagada t- de kurbust. See lein on seega i- metu protestiga selle jumala vastu, kes valis oma ohvriks te- teadlase, kelle elutöö oli ju- natatud kaasmistest valu teevate- seks ja eluüvade pikendamise- s. Kallis sõber annab Sinule te- seks tervituseks ja leinajale te- stuseks lahkunud Kansvillile au- rik Visnapuu sõnu:

Pea meie ringist üks teine haob
Nii vaiksel tugevpoormatule
teele.

Ei tule enam see, kes Stixist
üle kant.

Vend pisa: silmil põvedele vaob
Ning tõuseb siis: vend läinud
meie cele.

Rõõm elavale, rahu surmule on
ant.

VALENTIN REUSE

Sven Hansoni tähtpäevai

Nooremate eestlaste hulgas paguluses on palju edukaid ja kutselaid tähelepanuväärseid isikusi, aga vähe nende hulgas neid, kes kõik ametiajast ülejääva aja pühendavad eestlaste teooria Üks silmapaistvamaid ja teovõimsamaid nende seas on Sven Hanson, rahvapärast Tiliuks kututud, kes 19. mail Linköpingis tähtpäevaks 40. sünnipäeva. Samal ajal võib juubelitagasi vaadata oma üle 25. aastasele aktiivsele seitskondlikule tegevusele. Tööpöörusele millele paljudel vanemate ümarguste juubelite pidajatel pole võrdset vastusead.

Sven Hanson, laialt tuntud mitmekülgne "Tillu".

Sven Hanson sündis 19. mail 1932 Tallinnas. Alustas koolis käimist 1. Westholmi nimega gümnaasiumis 1939. Põhines koor vanematega 1944 Rootsi, astus elama Stockholm, kus hiljaks koolitööd kuni Kuningliku Tehnika Ühikooli lõpetamiseni tsiviilinsenerina. Töötas praegu Teedevalitsuses (Statens Vägrverk) Östergötlands planeerimis, projektieerimis ja maaväärtsuhendamise osakondade juhatajana. Rootsi armee reservkaptenid.

S. Hanson alustas skautlikku tegevust kohe peale Rootsi jõudmist Kalevi lipponnas ja on praegu selle alus liige, kes kaasaletanud lipkonna kõik 27/2 tegevusaastat, alates lihtliikmest, edasi kauaegsele hundujuhina, lipkonna juhina ja nüüd lipkonna vanemana ja rekreaatorina.

Eesti Skautlike Noorte Malevas on ta olnud hundujuhataja, nüüd juhataja sekretärid, valimislootkonnas. Maleva Lend Läände reisi-toimikonna liige selle institutsiooni loomisest peale. Ta on osavõtnud kõikidest eesti skautlikest maailmalagritest ja olnud mitmel korral eesti esindusüksuste juht ja juhtkonnas rahvusvahelisel skautlaagrites välismaal. Sihtasutus Tuleviku kauaegne sekretär, Vesikjäärve Vababühlingu reident. Ü. Eesti Päevade Rootsi Komitee juhatuses oli. Eesti Skautmasterite Kogu Rootsis Koondise juhatuses liige.

Kahel valimisperioodil on ta olnud Rootsi Eestlaste Esinduse liige Rahvuslik Koostöö Keskuse nimeliku järele. Viimastel valimistel anti Sven Hansoni Stockholmis kõige rohkem häält, millest tulenes võime teda

nimetada populaarsemaks eestlaste Stockholmis. Stockholmis elades töötas ta Esinduse juhatuses abiesimehena ja oli Rahvuslik Koostöö Keskuse Esinduskogu rühma sekretäriks. On olnud kõneleja paljudel Vabariigi aastapäeva aktustel ja suvepäevadel.

Korp! Rotalia mitmekordne presiidiumi liige ja oli organisatsiooni esimeheks korporatsiooni 50. juubeli ajal. Stockholmis Eesti Gümnaasiumi matemaatika õpetaja 1962 aastast. Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu juhatus liige.

Rahvatantsija, alustas E. Idla juures, jätkates I. Toigre rühmas ja oli kaasaas Rahvatantsuühingus Kassaris üle 10. aasta. Organiseeris Tiliu triu, miline on mängitud ja laulnud sisse helipilaatidele ja lõbustanud pealinnas eestlastele ja lõbustanud pealinnas eestlastele nende tähtpäevade ja pidudel tantsuühisühtlaga.

Abielus Marje Kääriga 1964. Peres kasvab väike Kat.

Sven Hansoni energia on ammendamatu. Kaugele jõudnud oma ametialal jätkub tal ka nüüd Linköpingis elades tahet ja jõudu osavõtta Stockholmis ja üleriiklistest eestlastekonna üritustest. Kui on vähegi tähelepanu koosseis, siis on Tiliu Linköpingist kohal, mida aeg ei saa jätta kõigil Stockholmis juhatustsükkelte kohta, mitmes organisatsioonis.

Juba täna võime öelda, et Sven Hanson kuulub nende eestlaste tugi-sammaste hulka, kellelede toetub meie ühiskond. Järgnevad aastakümned asetavad ta üldajale kindlalt veel suuremaid ülesandeid. 25. aastat eestluse radadel on vorminud Sven Hansoni tugeva isiksuse, omandatud kogemused on tagatiseks tuleviku jõudsaks tööks

LEO KARUPÄÄ

Nixoni blokaadiotsuse hukkamöist Ameerikas

Nixoni otsust, minnerida Põhja-Vietnami sadamad, pommitada ühendusteid maal ja rünnata sõjalisi objektid üldiselt, on peaaegu ülemaailmses ulatuses hukka mõistetud. eran-idi on Inglismaa, Üks Meremaa ja muidugi Lõuna-Vietnam ja Taiwan. Ka USA poliitiline opositsioon on tavaliselt seisukohal. Üks kongressi liikmetest on koguni nõudnud, et Nixon antakse riigikohtu kätte.

Ameerika seaduste kohaselt tehakse seda nii, et esindajatekoda otsustab alustada presidendi vastu kohtuprotsessi, misjärel senat kahe kolmandiku majoriteediga võib presidendi tagandada.

Muidu aga on Nixoni otsust nimetatud "kuritegelikuks hullumeelsuseks", "ebaseaduspäraseks" ettevõtteks", "tees kleemisiks" jne.

Senatis sõnas senator Edward Kennedy, et Nixon ikkagi veel pole õppinud, et rahu pole võimalik saavutada laendatud sõja läbi.

Senator George McGovern toonitas, et Põhja-Vietnami sadamate blokeerimine on puhtakujuline flirt kolmanda maailmasõjaga. "Sõja eskaleerimine on hoolimatu, kasutu ja see ei funktsioneer. Tegemist on vaid kattega võimla kindral Theude pisut kauem hoida. Otsus ei takista uusi veresaunu, kuna veresaunad

on juba käimas. Samuti ei vabasta see lihtki ameerika sõjavangi, vaid paigutab neid veelgi tugevamate lukkude taha".

Ameerika kriitikud leiavad üksmeelselt, et sõjategevuse intensiivistamine on mõttetu — ikka ja jälle korratakse, et Nixon oleks pidanud Vietnamist ära viima ka viimased 60 000 sõdurit. Sed juhul oleks päästetud vähemalt nii palju, et sõjategevuse ebaõnnestumine oleks jäänud niiteldada Saigoni süüks.

Ühtlasi nenditakse, et Nixoni-režiimi poolt paljudkiidetud "sõja vietnamiseerimine" on täielik fiasco. Seda on kõige efektiivsemalt tõestanud käimasolev FNLI-i ja Põhja-Vietnami ofensiv.

Lõuna-Vietnami sõdurid on lihtsalt sõjast surmani tüdinud — nii ka tsiviilelanikkond. Tahetakse rahu mistahes hinnaga, ka siis, kui tingimuseks oleks FNLI-i võit. Ameerika vaatlejad nendivad, et sõjast tüdinud on ka ameeriklased ise — sõdurid leiavad, et neid on saadetud suurema mitteriigile eest. Asja ei tee põrmugi paremaks asjaolu, et edusamme ei saavutata. Kogu sõjategevus tammub kohapeal paigal.

Kogu Vietnami sõda meenutab teatud määral Sovjeti olukorda Teises maailmasõjas, ütleb üks USA sõjakorrespondent. Alguks võeti ju saksa natsi venelaste poolt vastu vastatajate, kuid kui natsid kohtlesid venelasi halvemini kui loomi, muutus olukord kiiresti.

Sõda muutus kiiresti ja sõna töises mõttes "Suureks Isamaasõjaks", kus rahvas ühisel jõul asus natside vastu võitluses. Seda hoolimata sellest, et Venemaa oli kom-

munistlik riik ja lisaks veel stalinistlik. Loosungiks oli tookord, et parem juba oma terror kui võõra kallaletungja oma".

Ka Vietnami vaadeldakse ameeriklasi kõigest hoolimata kui võõraid valgeid mehi ja prantsuse kolonialistide järeltulijaid. Kõrgemast poliitikast ei taha mees tänavalt midagi teada, teda huvitab vaid see, kuidas ta enam-vähem rahulikult saab ära elada, ilma sõjasta.

Sama korrespondent märgib veel, et ameeriklaste tavakohane ütleolet küttamine koos aitiitüüga "meie teame alati kõike kõige paremini" on teinud USA elanpopulaarsemaks kui kõik laepotatud pommid kokku.

Telegramm NIXONILE

Balti Vabaduskomitee Uppsala saatis Walter Kotsari ja Aksel Mariki allkirjaga telegrammi USA presidendile Richard Nixonile, milles avaldatakse sügavat sümpaatiat presidendi sammude suhtes astuda vastu kommunistlikele invasioonidele Vietnami. Komitee avaldab lootust, et kord vabanevad kommunistlikust ikkest ka Kesk-Euroopa ja Balti riigid.

● Houstonis Texases elunev ins. Heinrich Kaasik, kes on suurtehase Kellogg kurgsurve oskonna juhatajaks, komandeeriti firma poolt ametilehele Jaapani ja Lõuna-Koreasse.

BALDER JAANI veste: LUKUSTATUD UKSE TAGA

On õhtune tund. Ajaleht põlvil, silmad aga TV ekraanil, istub ta elutoas. Reklama ajal loeb.

Naudib publikushekti. Ta on need kuhjaga ära teeninud. Päeva läbi tubades toimetanud, jalad väsinud. Nii hea on nüüd istuda.

Ja on nii vaikne

Sis tuleb Robi oma toast ja läheb vanituppa.

"Kuule, sa panid ukse jälle lukku", hüüab ema.

Talle ei vastata.

"Tee lahti!"

"Pea suu", karjub kaheteistkümnneaastane poeg talle vastu. Ta on kraani lahti keeranud, vett jookseb pahinal vanni.

"Ma olen sulle tubai korda ütelnud, et ust ei tohi lukku panna, kui vannid läheb", hüüab ema.

Poiss vist ei kuule teda. Ema tõuseb, läheb vannitoa ukse taha ja kordab seal oma sõnu.

Poiss villitab

"Sa villistad selle peale, mida su ema sulle räägib!"

Vastust ta nende sõnade peale ei saa.

"Sa teed kiuste, et oma ema vihatada."

Poiss villitab.

"Tee üks lukust lahti!"

"Pea suu!"

"Siiani ma ei luskustamata uksega hää küll, nüüd äkki võtund imelikult mõtte pähe, et olgu lukus. Tee lahti!" hüüab ema.

"Pea suu!"

"Ei tea kelle eest sa ennast lukustad. Keda sa kardad? Silmapilk lukust lahti!"

"Misjooks see lukk siis on, kui seda kinni panna ei tohi?" küsitakse nüüd uksetagusest veepehinnast ja hakatakse villistama, ilma et vastust oleks oodatud. Või selleks, et vastust vilega summutada.

Ema hüüab:

"Misjooks tehtud... Vahel, kui tarvis, pannakse kinni. Kui meil on külalisi... Aga praegu ma olen üks kodu ja sa tead väga hästi, et mina sind segama ei tule. Tee lukust lahti!"

Ta ei saa vastust.

"Sa teed kiuste, et oma ema vihatada. Muudkui jälle klõpsit lukku. Noh, kas teed lahti või ei tee!" hüüab ema nüüd juba ägedusest isna äreva häälega.

Vannitoas villitatakse.

"Sa tahad oma kangust näidata, et ema sõna sa kuula, aga kes see on asi, millega üks inimene saab uhkustada?"

Villitatakse.

"Sa eksid, kui arvad, et ma ajan niasama jonnli, tahan, et vanema sõna maksma jääks. See ei ole sugugi nii. Kas sa kuuled mind?"

Veepehinn, mis oli ema sõnade heaks summutajaks, on lakanud, sest vann on vett täis, aga seda vägevamini aetakse nüüd vilet.

"Ma räägin seda sulle hää pärast. Vanni minnes ei tohi ust lukku panna, kas sa saad sellest ükskord aru või ei sa?"

"Pea suu!" karjutakse talle nüüd vannitoast vastu.

"Tee üks lukust lahti! Jalamid! Sa mõtle kui hirmus see on, kui sinuga vannis midagi

juhtub. Vajad seal abi, aga mina ei saa sulle appi tulla, sest üks on seestpoolt kinni." hüüab ema ja püütav jälle rusikaga uksele.

"Inimesed on vannis ära ka upunud. Äkki tule nõrkusehõng või minestus peale, pea vajub vee alla... Kas sa kurivaim teed uksest lahti või mitte!"

"Pea suu, mamma!"

"Kuulen, et õige asi see ei ole, nagu oigad, aga appi tulla sulle ei saa... Lase lapsi ära surra", vaeleb ema palle kujutluse küüsi ja püütav jälle uksele.

Vannitoas villitatakse.

"Kui sa silmapilk lukust lahti ei tee, ma kutsun kojamehe."

Teeb pausi, et kuulata, kuidas poeg sellele reageerib.

Poeg villitab.

"Ma lähen praegu kohe telefoni juurde..."

Paus.

"Parem nüüdkohe lasta lahti muudkui, kui hiljem hakata teda taga ajama, kui häda käes. Ei tea, kas siis suangi teda kätte, ehk on välja läinud... Ma lähen kohe telefoni juurde..."

Millist vastukaja see ähvardus vannisõljas äratav, seda ema teada ei saa. Poiss ei anna millegagi märku, vist pseeb ennast hoopiga, vesi soliseb

Ema taob hästereiliselt kahe rusikaga uksele.

"Pea suu!"

Siis jääbki ukse taga vaikseks. Kui Robi viimaks vannitoast välja tuleb, komistab ta emale, kes lamab minestanult ukse taga püüdnud maas.

REFLEKSID

■ NEUTRALITEET oli 1. mail mitmel rindel päevakorral, sest pea kõikjal, kus marsiti ameerikaavastate loosungitega, peeti ka kõnesid, kus nüheldi kodanlikul opositsiooni, kes pidevalt "ohustavalt" seda neutraliteeti ja olevat "vanad Atlantid-pakti sõbrad" (nagu ütles minister Lööbom Luleå), rääkimata EEC pooldest. End. peaministri Erlander kõneles vajadusest valvel olla neutraliteeti ümber. Tööpöolet oleks seda vaja. Eriti ajal, mil kogu Rootsi mobiliseeriti marssima välispoliitiliselt ühekskülgsele paroolile all, mille kandidate hulgas olid esimesed need, kes kõneldisid neutraliteedist ja sellele hoidmise vajadusest. Venelased räägivad rahust oma mustri järele, mis on ristitud "sovjett rahuks", pax Sovietica. Siin maal on neutraliteet saavutamata täiesti uut sisu sama mustri järele. Ime siis, et väljaspool ei taheta mõista selle neutraliteedi finessi, mis just seisneb kohaldamises pax sovietica. Kõnismis seisneb praegu selles, kelle soovidele kohaldatakse neutraliteedi mõistet.

■ PODGORNOI UTLES Moskvas Pümsel Platstil 1. mail, et "marksism-leninism võidav maailmal". Peab ütlen, et tal on põhjust optimismiks maailmavallutamisel, kuna läänemaailmas just marksistlik-leninistlik indoktrinatsioon on muutunud nii silmatorkavaks, et isegi suurimad Kremli optimistid seda ei osanud ette aimata õnnestusegevuse käimapanemisel Stalini päevil. Nad ei osanud kunagi oodata nii suurt vastutulekut, mõistmist ja abi demo-

kraatiate juures. Pärast Stalini surma on kommunism teatavasti vabandunud oma roimadest, mis läksid "isikukultuse" arvele. Järele on jäänud ideelise ja sotsialismi, mida ka demokraatiates hinnatakse, kus ei osata näha seda tõe, et selle ideelise realiseerimise vormiks on kõikide vabadustega inimõiguste õhvriks toomine, nii nagu see on toimunud iidadiktatuurides. Nii võib vabalt jätuda demokraatliku informatsiooni-paradaidi ja valitusasutuste immutamine inimestega, kes tegelikult on demokraatia vaenlased. Mitte ainult siis Rootsis, vaid ka maades, mis kuuluvad läänedemokraatiate hulka. Ei ole ime siis, kui need maad eegajalt end kohaldama hakkavad Moskva soovidele, hakates ka ise uskuma, et demokraatia on "iganenud" vorm.

■ STOCKHOLMIS DEMONSTRERISID USA vastu ja n.n. FNLI eest juua lapsed 6-ndast eluaastast alates. Plakattidega, lippudega ja üleskutsedega ning politseilubadega, mida "lahked onud" selliste demonstratsioonide organisatsioonikeskuses olid neile nuretsenud. Võidakse käega lüüa ja teldada, et lapsed, kes mitmesuguseid mängusid mängivad, mängisid nüüd kõige kaasaegsamat mängu, seda mida nad päevast päeva TV-purkidest näevad ja kuulevad. Nemat on indoktrinatsioonile vastu võitluma. Nii võib nende mängust Rootsi kelle kord kujuneda tõsine olukord. Siis, kui nad juba on revolutsioonitõdemise ikka jõudnud.

KJ